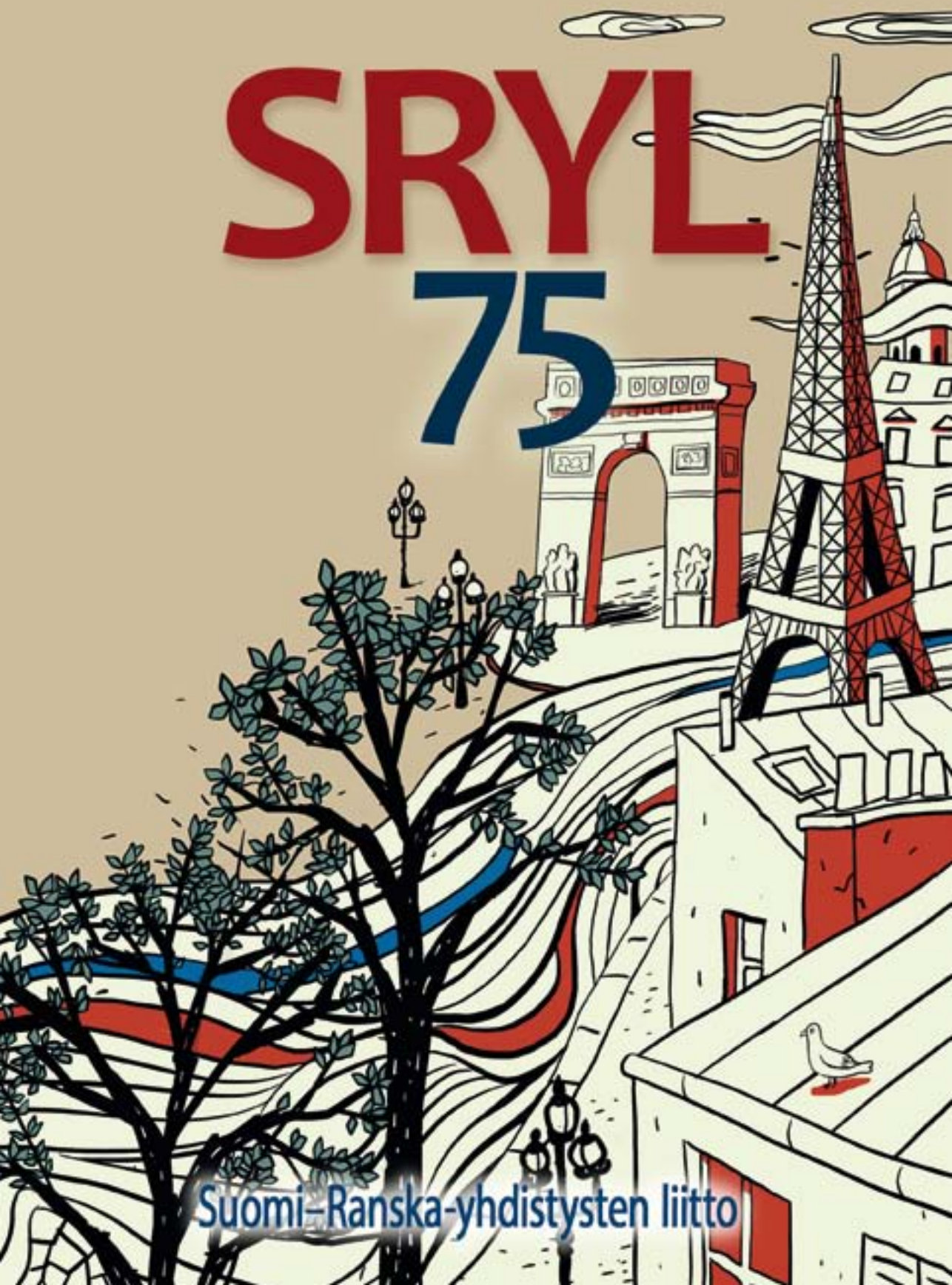

SRYL

75

Suomi-Ranska-yhdistysten liitto

75

Suomi-Ranska-yhdistysten liiton
Fran-Su -lehden 75-vuotisjuhlanumero

ARTIKKELEIDEN KIRJOITTAJAT

- Risto Veltheim on suurlähettiläs emeritus ja SRYL:n hallituksen puheenjohtaja 2021–.
- Agnès Cukierman on Ranskan suurlähettiläs Suomessa 2020–.
- FT Meri Larjavaara on Åbo Akademin professori.
- FM Eija Raitala on Suomen ranskanopettajain yhdistyksen puheenjohtaja.
- Varatuomari Bo Göran Eriksson on toiminut SRYL:n puheenjohtajana vuosina 2009–2015.
- FM Liisa Peake on SRYL:n monivuotinen pääsihteeri (1984–2014 ja 2021–). Hän toimi liiton puheenjohtajana vuonna 2020.
- FT Rose-Marie Peake on tutkija Tampereen yliopistossa. Hän toimi SRYL:n pääsihteerinä vuosina 2016–2017.
- FM Jarmo Kehusmaa on ranskanopettaja.
- FM Sini Sovijärvi on toimittaja ja Helsingin Cercle Franco-Finlandais'n puheenjohtaja.
- Irene Mäkipää, Riitta Meri, Sirkka Palvi, Mirja Ukkonen, Kati Murtomaa, Jukka Jousjärvi ja Seppo Meri ovat suggestopedisen kielikurssin entisiä opiskelijoita.
- TaM, toimittaja-kuraattori Susanna Luoto on SRYL:n varapuheenjohtaja ja tiedottaja.

Päätoimittaja

Susanna Luoto

Toimituskunta

Liisa Peake, Risto Veltheim, Meri Larjavaara,
Eija Raitala, Jarmo Kehusmaa, Bo Göran Eriksson ja Rose-Marie Peake

Kansi, ulkoasu ja taitto

e-mage / Eric Lerailliez

Kuvat ilman kuvälähdettä:

Ranskan suurlähetystö, SRYL:n arkisto ja Susanna Luoto

Paino

Libris Media

© **Suomi–Ranska -Yhdistysten Liitto**

ISBN 978-951-96457-6-6

ISBN 978-951-96457-7-3 (PDF)

SISÄLTÖ

- I SRYL:n puheenjohtajan tervehdys**
Risto Veltheim
- II La France en Finlande**
Agnès Cukierman, Ambassadrice de France en Finlande
- III Ranskan kieli Suomessa**
Meri Larjavaara ja Eija Raitala
- IV Suomi-Ranska yhdistyksen synty ajankuvissa**
Bo Göran Eriksson
- V Yhdistystoimintaa 75 vuotta**
Liisa Peake
- VI Suomi-Ranska-yhdistysten liiton varhaiset alkujuuret:
Alliance française ja Marie de Verneuil**
Rose-Marie Peake
- VII Armas J. Pulla ranskalaisen kulttuurin vaikuttajana Suomessa**
Jarmo Kehusmaa
- VIII Nuoret aikuiset innostuivat Ranskasta 1980-luvulla:
Nuorisotoimikunta ja stipendirahasto – legendaarinen Le Club Nancy –
kunnianosoitus Outi Savonlahdelle**
Sini Sovijärvi
- IX Suggestopediset kielikurssit**
Irene Mäkipää, Riitta Meri, Sirkka Palvi, Mirja Ukkonen, Kati Murtomaa, Jukka Jousjärvi ja Seppo Meri, suggestopedisen kielikurssin opiskelijoita
- X Kunniajäsenten haastattelut
Juhani Härmä, Tarmo Kunnas, Pertti Ratsula**
Susanna Luoto
- XI Muistoja liiton jäsenmatkoilta: Anna-Liisa Kajakosken haastattelu**
Liisa Peake
- XII Muistoja Ranskalaiselta koululta**
Liisa Peake

SRYL:N PUHEENJOHTAJAN TERVEHDYS

Hyvät SRYL:n jäsenet,

Tällä Fran-Sun erikoisnumerolla juhlistamme arvokkaan ja jo perinteitä keränneen liittomme 75-vuotista taivalta. Suomen ja Ranskan väliset suhteet, sekä valtiollisella että inhimillisellä tasolla, ovat tietysti vielä paljon vanhemmat ja monipuolisemmat, mutta SRYL:n perustaminen v. 1947 hetimiten sodan jälkeen loi pysyvän kattojärjestön kaikille niille yhteisöille, jotka eri puolilla maata toimivat tämän yhteisen päämäärän hyväksi.

Liiton historiasta kertovat tässä juhlaulkaisussamme ne, jotka ovat pitkään toimineet siinä mukana aktiivisina osallistujina ja nähneet sen alati vaihtuvan ja kehittyvän päivittäisen toiminnan. Itse puolestani haluaisin tässä esipuheessa pohtia yleisemmin suomalaisen järjestötoiminnan näkymiä ja siinä sivussa omammekin.

Suomea pidetään yhdistystoiminnan luvattuna maana. Tilastotietojen mukaan Suomessa toimii 135.000 rekisteröityä järjestöä, joilla on noin 15 miljoonaa jäsentä! Monet ihmiset kuuluvat näin siis useaan järjestöön, mikä sinänsä ei ole ihmeellistä, sillä niitä on perustettu mitä erilaisimpiin tarpeisiin ja tavoitteisiin: pienistä paikallisista kalastus- ja metsästyssseuroista aina suuriin aatteellisiin ja yhteiskunnallisiin yhdistyksiin, kunkin omaa sydäntä lähellä olevia ystävyysyhdistyksiä unohtamatta.

Ei ihme, että aktiivinen kansalainen haluaa olla mukana monessa. Hän haluaa tavata samanhenkisiä ihmisiä, keskustella yhteisistä kiinnostuksen kohteista ja toimia niiden hyväksi. Tämä on koko yhdistystoiminnan ydin ja sen liikkeellä pitävä voima. Yhdistystoimintaa sen eri muodoissa kutsutaan nykyisin myös "kansalaisyhteiskunnaksi", jossa vapaa toiminta ja valistunut ilmaisuvoima tuovat maalle korvaamatonta lisäarvoa.

Kaikesta tästä huolimatta monet yhdistykset ovat meidän laillamme havainneet saman ilmiön: olemme ukkoontumassa kovaa vauhtia. Toisin sanoen yhdistystoiminnan pyörittäminen lepää nykyisin paljolti ikääntyvien hartioilla, eikä nuoria ole helppo saada mukaan toimintaan.

Asiaa on puitu usein myös SRYL:n piirissä. Onko yhdistystoiminnan arkipäivä kokouksiin ja rutiineineen, asialistoinen ja pöytäkirjoineen jotain, joka vanhasta tottumuksesta viehättää vanhempia, mutta jota nuoret eivät koe omakseen?

Vai onko hektinen elämä laajenevien suurkaupunkien aikaprässissä ilmiö, joka vie halut kokoontumisiin työajan jälkeen? Tai onko niin, että muut asiat tuntuvat houkuttelevammilta ja some-viestintä lukuisine värikkäine alustoineen näyttäytyy mutkattomammalta tavalta kohdata muita, osallistua ajatusten vaihtoon ja vaikuttaa? Varmasti syitä on monia, mutta uskoisin että kommunikaatioteknologia on yksi tekijä, joka vähentää sekä halua että tarvetta fyysisiin kohtaamisiin. Myönnän, että tällä virtuaalimaailmalla, jollaisena sen näen, on paljon etuja: se on halpaa, helppoa ja vaivatonta – eikä kotisohvalta tarvitse edes nousta.

Muutosta on ilmassa, sitä ei voi kieltää, emmekä tietenkään halua taistella nettimaailman tarjoamia uusia mahdollisuuksia vastaan, vaan oppia ja ammentaa niistä itsekin. Mutta tahdomme tarjota myös perinteistä yhdistystoimintaa paikallistasolla ympäri Suomea toimivissa ”cercleissä”, kuten jäsenyhdistyksiämme usein nimitetään, ja toivoisinkin, että ne tulisivat paremmin tunnetuksi erityisesti juuri nuorten keskuudessa.

Eri yhdistystemme johtotähtenä on kiinnostus Ranskaan, sen kulttuuriin, kieleen, yhteiskuntaelämään ja – aika usein – myös sen monipuoliseen ruokamaailmaan. Ranska-harrastus on saanut monipuolisia ilmaisumuotoja ja useimmilla yhdistyksillä on jo vakiintuneet toimintamallinsa. Yhteistä niille – oli kyseessä sitten esitelmä, keskustelutilaisuus, lukupiiri, viinimaistajaiset tai pétanque-kisa – on kokoontuminen.

Tätä kirjoittaessani olemme pääsemässä eroon lähes kaksi vuotta kestäneestä viheliäisestä koronaepidemiasta Suomessa. Tapaamiset ovat jääneet, kulttuurielämä lamaanut ja tuhannet ihmiset joutuneet rajoittamaan kanssakäymistään muiden kanssa. Elämä neljän seinän sisällä on tiivistynyt näyttöpäätteen katseluun ja kännykän näpyttelyyn.

Nyt kun yhteiskunta taas avautuu ja voimme jälleen alkaa (henkilökohtaisestikin) kokea kaikilla aisteillamme kanssakäymistä, toivoisin sen tapahtuvan myös lisääntyvänä kiinnostuksena Euroopan suuriin, kiehtoviin ja monipuolisiin kulttuurimaihin – kuten vaikkapa Ranskaan.

Risto Veltheim

LA FRANCE EN FINLANDE

Les relations politiques entre nos deux pays, membres de l'Union européenne, sont étroites. La présidence finlandaise de l'Union européenne et les présidences finlandaise et française successives du Conseil de l'Europe en 2018-2019 ont été l'occasion de contacts encore plus fréquents. Le Président Macron avait en outre effectué une visite en Finlande en septembre 2018. Les Présidents Macron et Niinistö ont une grande proximité de vues, notamment sur les sujets de défense européenne ou sur les relations avec la Russie, et se consultent régulièrement par téléphone. Le Président Niinistö, les Premiers Ministres Antti Rinne et Sanna Marin se sont également rendus en visite à Paris en 2019 ou 2021, dès que la situation sanitaire a permis la reprise des déplacements. Nos pays partagent régulièrement leurs expériences respectives dans des domaines comme la transition climatique et numérique ou l'éducation. Nous défendons dans les organisations internationales des positions très proches sur la promotion des valeurs démocratiques et de l'Etat de droit ainsi qu'en faveur de l'ordre multilatéral. La prochaine présidence française de l'Union européenne au premier semestre 2022 permettra de poursuivre cette collaboration.

Dans le domaine culturel, malgré la crise du Covid qui a ralenti les échanges avec de nombreux festivals et manifestations annulés et les difficultés à voyager, les nombreuses collaborations que la France entretient avec ses partenaires finlandais les plus fidèles n'ont pas été affectées. Les échanges avec le Lycée franco-finlandais d'Helsinki et avec les filières bilingues de Turku et Tampere restent fructueuses. Ces trois structures, qui bénéficient du LabelFrancEducation, sont des relais importants pour la diffusion du français en Finlande. Les programmes de mobilité lycéenne lancés en 2021, et impliquant, pour leur première édition, plus de 300 élèves issus de plusieurs établissements finlandais et français, nourrissent également cet élan vers le français en contribuant à rapprocher nos cultures et nos peuples dès le plus jeune âge.

Dans le domaine scientifique, la France est toujours l'un des partenaires privilégiés de la Finlande en ce qui concerne les échanges de chercheurs. Deux programmes phares œuvrent entre autres à la richesse de ces échanges : le premier, intitulé « programme Maupertuis », est porté côté français par l'Ambassade de France et le Ministère français de l'Enseignement supérieur, de la Recherche et de l'Innovation, et côté finlandais par la Suomen tiedeseura et par la Suomalainen tiedeakatemia. Le second est le fruit d'un partenariat avec la Fondation Nokia, très impliqué dans la

venue de scientifiques français en Finlande. La France et la Finlande portent également une attention conjointe sur les questions liées à l'Arctique. Plusieurs acteurs français sont ainsi engagés au sein du réseau académique UArctic, qui vient il y a quelques semaines de fêter à Rovaniemi son vingtième anniversaire en invitant une forte délégation française.

Enfin, l'Institut français est, aussi souvent que faire se peut, un partenaire des grands événements culturels finlandais afin de favoriser l'accès du public local à des œuvres ou d'artistes français. Que se soit à Savonlinna, Turku, Rovaniemi, Tampere, Oulu, Joensuu, Kuopio, Helsinki, Sodankylä ou Kustavi, pour ne citer qu'eux, les festivals résonnent aussi aux accents français.

Sur le plan des relations économiques, on assiste à une croissance régulière des échanges commerciaux franco-finlandais. La France est actuellement le 9ème fournisseur et le 8ème client de la Finlande. Les entreprises françaises investissent de plus en plus en Finlande, en particulier dans les secteurs des nouvelles technologies, des énergies renouvelables (par éolien de Neoen) ou des travaux publics (Colas, Loxam). Derrière toutes ces collaborations ce sont des femmes et des hommes, membres d'une communauté française forte de 3 500 personnes ou amis de la France que nous devons remercier. Et parmi eux les associations franco-finlandaises restent au premier plan, comme cela a été le cas depuis la création de ces institutions.

Agnès Cukierman,
*Ambassadrice de France
en Finlande*

RANSKAN KIELI SUOMESSA

Ranska on maailmanlaajuinen kulttuurikieli, mutta Suomessa se lasketaan harvinaiseksi kieleksi. Miksi?

Tilastot sen kertovat karulla kielellään. Ranskan lukijoiden määrä on pudonnut 48 % kymmenessä vuodessa. Kielten opiskelu on kaikkiaan lukiossa vähentynyt, ja ranska näyttää kärsineen huomattavasti. Vertailun vuoksi saksan opiskelijoiden määrä on vastaavana aikana pudonnut 33 %.¹

Vuonna 2020 lukiolaisista peräti 55 prosenttia suoritti vain yhden tai kahden kielen oppimäärän äidinkielen lisäksi; lukion oppimäärän suorittaneista ranskaa A-kielenä opiskeli 486 lukiolaista (1,8 %) ja B-kielenä 2319 lukiolaista (8,4 %). Kymmenen vuotta aiemmin 46 prosenttia lukion oppimäärän suorittaneista opiskeli vain yhtä tai kahta kieltä ja ranskaa luki 5363 lukion oppimäärän suorittanutta.

Kielten ahdinkoon ovat vaikuttaneet lukuisat päätökset 1990-luvun puolivälin huippuvuosien jälkeen. Kun Suomi liittyi 1.1.1995 Euroopan Unioniin, tarvitsi tuore jäsenmaa virkoihinsa mahdollisimman paljon ranskantaitoisia, ja ranskan opiskelijoiden määrä sekä yleensä että yliopistoissa oli korkeimmillaan. Ensimmäisen kerran huoli opiskelijamäärien laskusta noteerattiin Helsingin Sanomien mielipidepalstalla jo vuonna 2001.² Tuolloinen huoli kävikin toteen 20 vuodessa, mutta rajummin kuin kukaan osasi ennustaa.

Eräs rakenteellisista seikoista kielten opiskelun vähenemisen taustalla on ylioppilastutkinnon ainereaalien käyttöönotto vuonna 2006: yhdessä kokeessa suoritetaan yksi aine. Tämä vei innostusta ja kiinnostusta työläämpien ja vuosien opiskelua vaativien kielten kirjoittamiselta.

Lisäksi kielten asemaa huononsi valinnaisuuden lisääntyminen lukiossa ja ylioppilaskirjoituksissa, joissa pakollinen aine on vain äidinkieli. 2020-luvulle tultaessa pisteytystyökalun käyttöönotto korkeakouluihin pyrittäessä heikensi entisestään monipuolisen kielten opiskelun olosuhteita. Kaiken kaikkiaan monitahoinen pisteytysjärjestelmä tuntuukin suosivan erityisesti pitkän matematiikan ylioppilastutkintoarvosanaa, mikä on julkisuudessa – ja lukioissa – saanut runsaasti huomiota, vaikka muitakin sisäänpääsyreittejä korkeakouluihin olisi.

Kielten merkitystä aliarvioidaan, koska suurin hyöty eli jatko-opintopaikan varmistaminen on vähäinen. Ylioppilaiden taktikointi ja paineistettu lukioaikainen opiskelu vaikuttavat osaltaan kielten hylkäämiseen opinnoista ja ylioppilaskirjoituksista.

Peruskoulussa esteeksi muodostuvat puolestaan kuntien säätelemät minimiryhmäkoot, jotka torpedoivat halukkailta oppilailta kieltenopinnojen aloittamisen. Sama ongelma

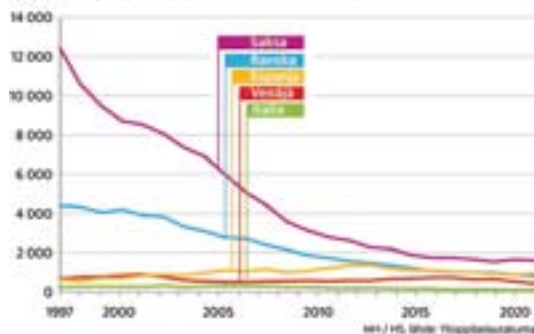
1 Opetushallinnon tilastopalvelu Vipunen <https://vipunen.fi/fi-fi/lukio/Sivut/Kieli--ja-muut-ainevalinnat.aspx> . Saksassa 7936 opiskelijaa vuonna 2010.

2 Kirjoittajina Helsingin yliopiston Mervi Helkkula ja Eva Havu sekä Suomen ranskanopettajain yhdistyksen silloinen puheenjohtaja Margit Pennanen ja sihteeri Eija Raitala: ”Järkevästi harvinaisia kieliä oppimaan”, HS 11.6.2001 <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000003975486.html>

toistuu lukiossa. Kierre on valmis. Jos ryhmää ei perusteta, opettajalla ei ole opetettavaa ryhmää kolmeen vuoteen. Jos opiskelijoita ei ole, ei ranskanopettajaakaan tarvita. Jos ranskaa ei opiskella pitkäjärjestyksellä, ei opiskelijoita riitä yliopistoon asti, ja yliopistojen kielten laitoksia ja kielikeskusten opetusta on jo karsittu. Esimerkiksi Tampereen yliopistossa ei voi enää opiskella ranskaa pääaineena.

Näin kielten opiskelu romahti lukioissa

Lyhyen kielen ylioppilaskokouksen osallistuneiden määrä

Ylioppilaslautakunnan tilastoihin perustunut graafi ranskan ja saksan kirjoittajien parinkymmenen vuoden ajan jatkuneesta määrän laskusta näytti karun totuuden selkeästi ja kiistatta. Lähde: HS 21.3.2021

Syystäkin suomalaisten kielivarannon hupeneminen on herättänyt runsaasti keskustelua erityisesti vuodesta 2020 lähtien, kun palstatilaa sai Ranskanopettajain yhdistyksen puheenjohtajan mielipidekirjoitus, jossa reagoitiin Helsingin Sanomien syyskuussa 2020 esille nostamaan englannin kielen ylivaltaan Suomessa.³ Keväällä 2021 Helsingin Sanomissa toimittaja Jaakko Lyytisen artikkeli, jossa pureuduttiin syihin kieltenopiskelun vähenemisen takana, sai ansaitusti runsasta huomiota julkisessa keskustelussa.⁴ SRYL:n puheenjohtaja Risto Veltheim kommentoi mielipidepalstalla.⁵ Toimittaja Roman Schatz sai *Maamme kirja* -ohjelmaan jo aiemmin vieraakseen Suomen kieltenopettajien liiton puheenjohtajan, ranskanopettaja Outi Vilkkunan. YLE:n Pyöreä pöytä nosti asian keskusteluun, ja kirjoituksia löytyi Suomen Kuvalehdestä, Turun Sanomista ja Kalevasta.

Jo paljon tätä ennen oli valtiovallan tasolla huolestuttu kielivarannon heikentymisestä. Samalla kun kansainvälinen yhteistyö vaatisi laajaa kielitaitoa – talouden painopiste kun ei enää lepää pelkästään Euroopan ja Yhdysvaltojen akselilla –, kielten opiskelu Suomessa on muuttunut yksipuolisemmaksi, ja vieraiden kielten opiskelu keskittyy yhä enemmän pelkkään englantiin. Professori Riitta Pyykkö luovutti selvityksen Suomen kielivarannon tilasta ja kehittämistarpeista opetusministerille jo vuonna 2017.⁶ Selvityksessä tehtiin lukuisia konkreettisia ehdotuksia, joiden toteutuminen on toistaiseksi jäänyt haaveeksi. Siinä suositeltiin muun muassa kielten opiskelua aloitettavaksi viimeistään ensimmäisen luokan keväällä ja A1-kielivalinnaksi muuta kuin englantia. Valinnainen A2-kieli ajateltiin aloitettavan 3. luokalta ja sen taas olevan pääsääntöisesti

3 "Suomalaisten kielitaito rapautuu, kun englantia jyrää muut kielet", HS 6.9.2020 <https://www.hs.fi/paakirjoitukset/art-2000006624940.html>; "Suomalaisten kielitaito ja maailman tuntemus köyhtyvät", HS 11.9.2020 <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000006631235.html>

4 "Kielet jäivät jalkoihin", HS 21.3.2021 <https://www.hs.fi/sunnuntai/art-2000007867968.html>

5 "Suomalaisten kapeneva kielitaito on surullinen asia", HS 22.3.2021 <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000007873296.html>

6 <https://minedu.fi/-/selvitys-suomen-kielivarannon-tilasta-ja-kehittamistarpeista-julkaistu>

englanti. Vaan kuinka on käynyt? Ensimmäistä kieltä on varhennettu ainakin joissakin kunnissa, mutta usein se on nimenomaan englanti.

Vaikuttaminen tulevaisuuden merkittäviin päätöksiin on vakavasti uhattuna. Tulilinjalla ovat suomalaiset diplomaatit, virkamiehet ja lobbaajat eurooppalaisella ja globaalilla tasolla, sillä nykyinen 90-luvulla aloittanut virkamieskunta on kohta eläköitymässä. Yhä tärkeämpi afrikkalainen konteksti ja potentiaali Afrikan mantereella on jo ilmestynyt poliitikkojen puheisiin, mutta ranskan kielen kasvava rooli asiointikielenä erityisesti Saharan eteläpuolisessa Afrikassa jää suomalaisessa keskustelussa mainitsematta. Rohkeimpien arvioiden mukaan ranskan puhujien määrä on muutamassa vuosikymmenessä kasvamassa nykyisestä 280 miljoonasta 700 miljoonaan.⁷

Keväällä ja kesällä 2021 alun perin puhtaasti kieliä koskeva asia laajeni julkiseksi keskusteluksi matemaattisten ja humanististen aineiden roolista, välinearvosta ja hyödyllisyydestä ylipäätään mm. ajattelun kehittäjänä tai kansantalouden veturina.⁸ Kaikki keskustelijat eivät tuntuneet ymmärtävän, että tiedot ja taidot tukevat toisiaan ja kaikkia tarvitaan – paitsi yksilön myös erityisesti kansakunnan tasolla. Yksisilmäinen vastakkainasettelu ei palvele kenenkään etuja, ja nuorten potentiaali on pohjaton. Sosiaalisen median angloamerikkalainen dominanssi on niin ikään mainittava uhka, kun nuorten – ja aikuistenkin – ajankäyttöä ajatellaan.

Tätä yksipuolistumista vastaan ja Ranskan kielen opetuksen puolesta toimivat yksittäiset hankkeet sekä aktiiviset opettajat koulujensa johdon ja oppilaiden vanhempien myötävaikutuksella.

Hyvänä esimerkkinä mainittakoon Tampereen kaupungin aktiivinen ote kielten valintojen monipuolistamiseksi. Tämä kampanjointi on kantanut jo hedelmää: ensimmäisenä vieraana kielenä kaupungissa tarjotaan englantia, espanjaa, kiinaa, ranskaa, ruotsia, saksaa ja venäjää, ja vuonna 2020 koululaisista 37 % toivoi ensimmäiseksi kielekseen muuta kuin englantia. Suomen kieltenopettajain liiton kielitekopalkinto vuodelta 2021 menikin kehittäjäopettajaryhmälle, joka on käytännössä vastuussa kieli-valintoihin kannustamisen järjestelyistä.⁹ Nuorten ranskan kielen opiskelumotivaatiota tukevat myös opinahjojen eriteemaiset Erasmus-projektit, joissa on mahdollista EU-rahoituksen turvin käydä vierailuilla Ranskassa ja vastaanottaa ranskalaisia vaihto-opiskelijoita Suomeen. Kodin ja vanhempien tuki on myös tältä osin olennaista.

Suomen Ranskan instituutti (Institut français de Finlande) kouluttaa ja ylläpitää Suomen DELF-keskusten verkostoa. DELF-koulutetut opettajat (*examineur-correcteur*) nostavat ranskan kielen profiilia järjestämällä yleiseurooppalaisen viitekehysten mukaisia DELF-kielidiplomikokeita ala-asteelta lukioon. DELF-keskuksia on suomalaisissa kouluissa jo 20 (2021), ja vuosittain tutkinnon suorittaa yli 500 henkilöä eri tasoilla. B2-tason kokeen läpäistyään saa opiskeluoikeuden ranskalaiseen yliopistoon.

Vuonna 2021 instituutti on alkanut järjestää lisäksi lukiolaisten kolmen viikon vasta-

7 <https://www.francophonie.org/la-langue-francaise-dans-le-monde-305>

8 "Matematiikkaa ja kieliä ei tule asettaa vastakkain", HS 21.6.2021 <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000008064949.html>

9 https://www.sukol.fi/liitto/uutiset/vuoden_kieliteko_2021_menee_tampereelle.2718.news

vuoroisia vaihtoja, joista ensimmäiseen Etelä-Ranskassa (Mistral Boréal) osallistui jopa 140 suomalaista nuorta eri puolilta maata. Vaihto-ohjelma Finn'Est jatkaa keväällä 2022 toisinnolla eli kolmen viikon vastavuoroisella vaihdolla Reimsin alueella. Näistä konkreettisista ja käytännönläheisistä vaihdoista toivotaankin nyt niin motivointia nuorten kieltenopiskeluun kuin tulevia eurooppalaisia kontaktiverkostoja henkilökohtaisella tasolla.

Nykypäivän kieltenopiskelijaa helpottaa se, että autenttista materiaalia jokaiseen makuun on saatavilla huomattavan helposti. Ranskankielisistä maista löytyy aineistoa ja keskustelumahdollisuuksia aiheesta kuin aiheesta. Kotimaista ranskan kieltä ja sen tärkeyttä esillä pitävää tuotantoa ovat mm. *Ranskaa raakana* -podcast ja *Ranskalaisia suuntaviivoja* -videot.

Ranska on läsnä Suomessa muillakin tavoin. Vaikkapa mainonnassa ja tuotenimissä, kun halutaan korostaa hienostunutta ja yllästä tunnelmaa – esimerkkinä kosmetiikka – tai kun kysymyksessä on korkeatasoinen gastronomia: *Crème Bonjour* nimenä tuonee lisäarvoa arkiselle tuorejuustolle. Ranska yhdistetään myös sensuaalisuuteen ja mielikuva on voimissaan myös Suomessa, jossa Helsingin seudun liikenteen vuoden 2016 ranskankielinen matkakortinlukijakampanja onnistui herättämään huomiota ja jopa pahennusta! Muistanette kenties vielä manikyroidut käsiparit tarttumassa laitteeseen ja tekstin "Tentez-le à plusieurs"?

Ranskaan liittyy Suomessa paljon myönteisiä miellelyhtymiä, joita markkinointi käyttää hyväkseen. Samalla stereotyyppiä myös yksipuolistavat ranskasta ja Ranskasta muodostettua mielikuvaa. Ranskalainen populaarikulttuuri, teknologia tai yhteiskunnallinen keskustelu eivät ole suomalaisille niinkään tuttuja, mutta ilahduttavia poikkeuksiakin löytyy. Korona-aikana kevättalvella 2020 suomalaiset innostuivat seuraamaan *Le bureau des légendes* -agenttisarjaa, jonka maantieteelliset painotukset ja teematkin poikkesivat amerikkalaisesta valtavirrasta. Toivottavasti jatkossakin saamme katsottavaksemme ajankohtaisia ranskankielisiä laatutuotantoja suomenkielisin tekstityksin.

Elämme Euroopassa, olemme eurooppalaisia. Suurten eurooppalaisten kielten osaaminen on meille elintärkeää voidaksemme toimia eurooppalaisina. Suinkaan kaikkien ei tarvitse osata ranskaa, sen sijaan Suomi kansakuntana tarvitsee riittävästi ranskan osaajia. Eikä pidä unohtaa, että Ranskan kielellä on painoarvoa myös laajalti Euroopan ulkopuolella. Syytä ei ole myöskään sivuuttaa vieraiden kielten osaamisen mukanaan tuomaa kulttuurista pääomaa, johon Ranskan kielen osalta liittyy olennaisena erityinen ranskalainen tapa nähdä maailma.

Opetushallinnon laiva kääntyy hitaasti, mutta se saattaa kääntyä. Suunnanvaihtoa odotettaessa on erityisen tärkeää jatkaa ruohonjuuritason aherrusta verkostoitumista ja henkilökohtaisia kontakteja unohtamatta. Yksittäiset frankofiilit, Ranskan tuntijat ja ranskasta innostuneet voivat vaikuttaa enemmän kuin arvaavatkaan Ranska- ja ranskantuntemukseen ja -osaamiseen maassamme. Mitä ei tunne, siihen ei voi ihastua kestäväällä tavalla.

Meri Larjavaara, professori, Åbo Akademi

Eija Raitala, FM, Suomen ranskanopettajain yhdistyksen puheenjohtaja

SUOMI-RANSKA YHDISTYKSEN SYNTY AJANKUVISSA

Kun Suomi-Ranska yhdistystä ryhdyttiin 40-luvun puolivälissä suunnittelemaan, elettiin Suomessa ns. vaaran vuosia. Hävityn sodan jälkeen Neuvostoliiton varjo lepäsi raskaana Suomen yllä. Tai kuten Manchester Guardian asian ilmaisi: "Venäjän suhde Suomeen muistuttaa joviaalin kissan leikkiä hiiren kanssa, paitsi ettei hiiri myönnä, että olisi olemassa kissaa."

Suomi-Ranska yhdistyksen syntyhistoria on kuitenkin osoitus siitä, että kissa piti kyllä huomioida, mutta silti saattoi toimia omien intressiensä mukaisesti. Suhteiden kehittäminen ulkovaltoihin oli Suomelle nimittäin ensisijaista sodan jälkeen. Asiaan vaikutti tietenkin myös halu kehittää kaikkia ystävyys- ja kulttuurisuhteita, kun rauha lopulta oli koittanut Eurooppaan.

Ranskan suhteen suomalaisten taholta oltiin viivytyksettä aktiivisia. Jo kesäkuussa 1945 viestitettiin Ranskan lähetystölle halu perustaa ranskan kielen lehtoraatti Helsingin yliopistoon. Elokuussa esitettiin lukuisia toivomuksia ranskalaisten elokuvien esittämisestä Suomessa. Syyskuussa Kansallisteatterin pääjohtaja Eino Kalima oli lisäksi yhteydessä lähetystöön pyynnöin, että moderneja ranskalaisia näytelmiä voitaisiin esittää teatterissa. Ranskalaisia esitelmöitsijöitä taiteen, tekniikan ja lääketieteen alalta toivottiin myös eri tilaisuuksiin. Yhteydenotot johtivat tuloksiin. Muun muassa Jean Anhouilhin *Antigone* otettiin Kansallisteatterin ohjelmistoon ja eri alojen ranskalaiset asiantuntijat vierailivat esitelmöimässä Helsingissä ja Turussa.

Ranskan lähettiläänä Suomessa toimi huhtikuussa 1945 virassa aloittanut Daniel Lévi (1892–1967). Kun Suomen ja Ranskan kulttuurikontaktit olivat alkaneet näin vilkkaissa merkeissä, ei ollut yllättävää, että Lévi laati jo 28.1.1946 muistion aiheesta "Ranskalaista kulttuuritoimintaa Suomessa". Saatekirjelmässään hän korosti olevan "virhe nykyisissä oloissa olettaa, että Suomi olisi vain pelkkä Neuvostoliiton jatke (*un simple prolongement de l'URSS*), joka olisi tämän johdosta käytännöllisesti katsottuna suljettuna kaikelta länsimaiselta kulttuuritoiminnalta... Maa on... säilyttänyt nimenomaan kaikki mahdollisuudet kontakteihin muuhun maailmaan".

*Joséphine Baker esiintyy Suomessa v. 1946.
Kuvakaappaus arkistofilmistä. FINNA.*

Suurin menestys ja varsinainen valopilkku harmaaseen sodanjälkeiseen arkeen oli kuitenkin tanssijatar Josephine Bakerin vierailu maassamme toukokuussa 1946. Maailmantähti orkestereineen esiintyi täysille salongeille niin Helsingissä kuin Turussa. "Un succès triomphal", luonnehti visiittiä lähettiläs Lévi, joka diplomaattina noteerasi tarkoin presidentin puolison Alli Paasikiven kunni-

oittaneen ensi-iltaa läsnäolollaan. Lévi piti sitä ilmeisesti merkkinä siitä, että Ranskan asiat olivat Suomessa myötätuudessa. Bakerin show oli osa kymmenpäiväisestä ranskalaisesta kulttuurisatsauksesta Suomessa, *Décade française*. Lähettiläs Lévi kirjasi myös, että tämän laajan ranskalaisen manifestaation aikana venäläiset olivat olleet *plein de prévenance et d'amabilité* - täynnä myötämielisyyttä ja ystävällisyyttä.

Ajatus suomalais-ranskalaisesta yhteistyöstä kiinteämmän organisaation muodossa rupesi kehkeytymään. Keskustelut pienessä piirissä alkoivat jo syksyllä 1945 rauhan saavuttua ja olosuhteiden vakiintuessa.

Suomessa toimi tuolloin jo järjestö, jonka tehtävänä oli ranskan kielen ja ranskalaisen kulttuurin vaaliminen, nimeltään Cercle Franco-Finlandais. Yhdistys oli saanut muotonsa jo 1930-luvulla ja sillä oli noin 600 henkilöjäsentä. Sodan jälkeen muiden viihdykkeiden puuttuessa Cerclen järjestämät kielikurssit ja esitelmätilaisuudet saivat suuren suosion. Cercle oli kuitenkin luonteeltaan harrastusorganisaatio, eikä sillä pyritty yhteiskunnallisesti laajaan, järjestelmälliseen kulttuuri- ja muuhun yhteistyöhön. Lähettiläs Lévi piti muistiossaan Cerclen toimintaa maiden suhteiden edistäjänä riittämättömänä ja hän visioi mahdollisimman pian perustettavaksi Suomeen samanlaisen Institut Français'n kuin se, joka jo toimi Tukholmassa. Kuten Lévi totesi, Cercle oli toiminnaltaan hieman nuupahtanut, "a quelque peu sommeillé".

Epäsuora vaikutin suhteiden vahvistamiseen Ranskan kanssa saattoi olla myös se, että Neuvostoliiton kanssa kulttuuriyhteistyötä avitti syksyllä 1944 perustettu Suomi-Neuvostoliitto-Seura (SNS). Yhdysvaltojen kanssa foorumina oli vastaavasti jo sodan aikana vuonna 1943 perustettu Suomalais-amerikkalainen yhdistys.

Kummallakin järjestöllä oli laajempi ja kunnianhimoisempi tavoite kuin pelkästään kielen harrastaminen ja kulttuurisuhteiden viljely. Se kävi ilmi SNS:n säännöistä: "seuran tarkoituksena on Suomen ja Neuvostoliiton välisten ystävällisten ja luottamuksellisten suhteiden lujittaminen". Seuran tavoite oli olla kaikkia kansalaispiirejä yhdistävä kansalaisjärjestö. Kun yhteistyö toisaalta Neuvostoliiton ja toisaalta taas Yhdysvaltojen kanssa oli organisoitu näinkin laajalle ja tukevalle pohjalle, lähestyttiin ajatusta, että Ranskan kanssa haluttiin luoda vastaavanlainen laajapohjainen organisaatio.

Lähettiläs Lévi toimitti 3.4.1946 yhdistyshankkeen keulamiehelle, taidemaalari Eero Snellmanille esittäytymiskirjeen, joka oli tarkoitettu esiteltäväksi Lévin Ruotsissa toimiville diplomaattikollegoille Snellmanin käydessä Tukholmassa selvittämässä, miten kulttuuriyhteistyö Ranskan kanssa oli siellä järjestetty. "Promouvoir les idées qui nous tiennent à coeur" - edesauttaa sydämissämme tärkeinä pitämiämme asioita - oli Lévin ytimekäs viesti Snellmanille.

Myös Ranskan valtion puolella oltiin aktiivisia. Maailmanlaajuinen kulttuuriorganisaatio Alliance Française (AF) oli huhtikuussa 1946 yhteydessä lähettiläs Léviin ilmoittaen haluavansa perustaa Suomeen "komitean" AF:n toimintaa varten. AF olisi valmis tukemaan hanketta jopa rahallisesti. Vastauksessaan Lévi kertoi, että Helsingissä tietyillä merkkihenkilöillä (*hautes personnalités*) oli jo suunnitelmia suomalais-ranskalaisen kulttuuri-kauppakamarin (*Chambre de commerce culturelle franco-finlandaise*) perustamisesta ja että järjestöllä olisi rinnakkaisorganisaatio Pariisissa. Lévi esitti nyt, että suunniteltu jär-

Eero Snellman

jestö voisi toimia AF:n etäispäätteenä (*correspondant*) Suomessa. Hanke ei toteutunut.

Suomi-Ranska -yhdistyshanketta oli ollut ajamassa kolme henkilöä. Heistä tärkein oli taidemaalari Eero Snellman (1890–1951). Hän oli keskeinen kulttuurivaikuttaja maailmansotien välisessä Suomessa aina kuolemaansa saakka. Johan Vilhelm Snellmanin pojanpoikana hänellä oli itsestään selvä asema suomalaisen yhteiskunnan huipulla, minkä lisäksi hänen sosiaalinen luonteensa ja tarmokkuutensa edesauttoivat hänen nousuaan kulttuurielämämme erilaisiin vaikutusvaltaisiin asemiin. Vasta 24-vuotias Snellman esiintyy tiptop-asussa sikari suussa jo Antti Favénin tunnetussa maalauksessa Akseli Gallen-Kallelan 50-vuotispäivän lounaasta vuonna 1915. Teoksessa on kuvattu huomattava osa maan silloisesta taiteellisesta eliitistä Snellman sijoitettuna suoraan ja näkyvästi Gallen-Kallelan taakse. Halusiko Favén asetelmallaan viestittää, että tässä seisoi kulttuurielämämme seuraava vahva nimi Gallen-Kallelan jälkeen?

Snellman suuntautui varhain muotokuvamaalaukseen ja nousi pian yhdeksi Suomen arvostetuimmista potretisteista. Elämänsä aikana hän ehti maalata noin 350 muotokuva. Henkilögalleriaan kuuluu niin kenraaleita, professoreita, seurapiirikaunottaria, näyttelijöitä kuin tietenkin elinkeinoelämän korkeinta johtoa. Tasavallan toisen presidentin, Lauri K. Relanderin virallinen, valtioneuvoston istuntosalissa sijaitseva muotokuva on niinkään Snellmanin maalaama. Snellman maalasi muotokuvia myös K. J. Ståhlbergista, J. K. Paasikivestä ja Gustaf Mannerheimista eri yksityisiä tilaajia varten. Snellman sai läheisen kosketuspinnan yhteiskunnan eliittiin muotokuvaistuntojen aikana ateljeessaan Lutherinkadulla Helsingissä. Hänellä oli taito ”att umgås ... att vinna vänner ...”, arvioi presidentinpuoliso Ester Ståhlberg.

Kuten niin monet Suomen taitelijoista myös Snellman oli saanut koulutuksensa Pariisissa. Hän opiskeli Colarossin yksityisessä taiteilijakoulussa. Vuosina ennen ensimmäistä maailmansotaa sellaiset taidemaalarit kuin Juho Rissanen, Werner Åström ja Oskari Paatela, kuvanveistäjä Into Saxelin, säveltäjä Leevi Madetoja, runoilija V. A. Koskenniemi ja filosofi Eino Kaila oleskelivat kaupungissa yhtäaikaan Snellmanin kanssa. Jo Pariisin-vuosiin Snellman saattoi solmia arvokkaita ystävä- ja tuttavasuhteita.

”La vie en France”, elämä Ranskassa, teki Snellmanista ja myöhemmin myös hänen vaimostaan, keramiikkataiteilija Greta Lisa Jäderholm-Snellmanista, elinikäisiä Ranskan ystäviä. Snellmanit olivat aitoja frankofilejä ja lähettiläs Lévi luonnehti Snellmania eräässä raportissaan ”yhdeksi asiallemme omistautuneimmista ystäväistä”.

Snellmanit asuivat Pariisissa myös vuosina 1936–39, kun Snellman toimi Suomen osaston pääkomissaarina Pariisin suuressa maailmannäyttelyssä. Tehtävä oli raskas, eikä vähiten sen vuoksi, että Snellman joutui ilmiriitaan Suomen paviljongin suunnitelleen Alvar Aallon kanssa. Aalto pistäytyi aika-ajoin Pariisissa *grand seigneur* -tyyliin suhtau-

tuen suurpiirteisesti paviljongin rakentamiseen, kun taas Snellman oli vastuussa kokonaisuudesta eli Suomen osaston valmistumisesta tiukan aikataulun mukaisesti.

Kun sodan jälkeen idea Pariisiin perustettavasta kansainvälisestä taiteilijakaupungista, *Cité Internationale des Arts*, alkoi hahmottua, toimi Snellman siinäkin aloitteentekijänä. Hän matkusti itse Pariisiin vuonna 1947 ja piti pääpuheen arvovaltaisen kuulijakunnan edessä Sorbonnessa. Tilaisuutta oli valmisteltu huolellisesti etukäteen mm. lähettiläs Lévin toimesta. Puheessaan Snellman ehdotti, että Pariisiin perustettaisiin ”taiteilijakaupunki” Lallukan taiteilijakodin esikuvan mukaisesti. Hän toimi itse Lallukan hallituksen puheenjohtajana. Aikalaistodistajien mukaan hän pystyi ”visionäärisesti” maalaamaan kuvan kuulijoille tulevasta taiteilijakaupungista. Snellman valittiin taiteilijakaupungin perustamiskomitean ulkomaiseksi jäseneksi, olihan hän taiteilijakaupungin *initiateur*, alullepanija. Noin 340 asuntoa ja ateljeeta sisältävä kompleksin valmistui 1965 Pariisin kaupungintalon naapurikortteliin.

Teatteriohjaaja, professori Eino Kalima (1882-1972), Suomen Kansallisteatterin pääjohtaja (1915-50). LEHTIKUVA.

Arthur Långfors.

Toinen Suomi-Ranska -yhdistyshankkeen aloitteentekijöistä oli Kansallisteatterin pitkäaikainen pääjohtaja Eino Kalima (1882–1972), joka vuonna 1917 oli kiinnittänyt Snellmanin teatteriin lavastajaksi ja taiteelliseksi neuvonantajaksi. Heistä tuli läheisiä ystäviä. Snellman erosi joitakin vuosia myöhemmin lavastajan tehtävästä, mutta jatkoi taiteellisena neuvonantajana ja kuului vuodesta 1925 lukien myös teatterin johtokuntaan. Eino Kaliman erityisen kiinnostuksen kohteena oli ranskalainen klassinen näytelmä. Niinpä Molière oli teatterin ohjelmistossa erityisasemassa, joskin ranskalaisia näytelmiä esitettiin Kansallisteatterissa muutenkin jatkuvasti. Kalima pyrki näytelmissä tuomaan esille ranskalaista teatteri-ilmaisua ja hengenlentoa (Paasivirta, Juhani: Suomi ja Eurooppa 1914–1939. Hämeenlinna 1984).

Kolmas aloitteentekijä oli professori Arthur Långfors (1881–1959), merkittävä keskiaikaisten ranskalaisten tekstien tutkija, tulkitsija ja julkaisija, joka toimi pitkään Helsingin yliopiston romanian filologian professorina. Vuonna 1945 Långfors nousi Helsingin yliopiston rehtoriksi kansallissosialistisen Saksan ystäväksi leimautuneen Rolf Nevanlinnan jälkeen ja puhui yleisesti suvaitsevaisuuden puolesta ja arvosteli nationalismia. Itsenäisyytemme alkuvuosina 20-luvulla Långfors oli toiminut diplomaattitehtävissä Madridissa ja Pariisissa. Häntä pidettiin *entente*-mielisenä, mikä oli poliittinen ansio sodanjälkeisessä Suomessa.

Suomen ja Ranskan välisten suhteiden tiivistämistä ja organisoimista ajavalta kolmikolta ei siis puuttunut arvovaltaa ja se oli myös ankkuroitunut hyvin yhteiskunnan eri sektoreihin. Kaikki kolme aloitteentekijää olivat pitkäaikaisia Ranskan tuntijoita ja sen todellisia ystäviä.

Edessä Carl, takana vasemmalta Arvid, Oskar ja Albert Enckell 1950-l. lopulla. MUSEOVIRASTO.

Hankkeen taustalla toimi myös Arvid Enckell (1884–1967). Enckell oli väitellyt lainopin tohtoriksi Pariisissa ja palasi Ranskasta vasta talvisodan syttyessä. Työskennellessään ulkoministeriössä 40-luvulla Enckell johti ns. vieraskielistä radio-osastoa, jonka tehtävänä oli laatia lyhyitä katsauksia Suomen ajankohtaisista kysymyksistä. Katsausten radioinnista maailmalle huolehti Yleisradio. Näiden tuotantojen ensisijainen kieli oli ranska ja lukijana toimi Enckellin ranskalainen vaimo Camille.

Arvid Enckellin isovelji oli ulkoministeri Carl Enckell (1876–1959). Sodan jälkeen

yhtäjaksoisesti kuusi vuotta eri hallituksissa ulkoministerinä toiminut Enckell oli uuden ulkopolitiikan tärkeimpiä arkkitehteja, nk. Paasikiven linjan käytännön luoja. Enckellin asiantuntemukseen ja kokemukseen nojautuivat presidentit Gustaf Mannerheim ja J. K. Paasikivi sekä pääministeri K.-A. Fagerholm.

Carl Enckell oli itsenäisyytemme alkuaikoina toiminut kahdeksan vuotta Suomen lähettiläänä Pariisissa ja tunsii siten Ranskan hyvin. Arvid Enckell piti isoveljeään informoituna hankkeen etenemistä. Ulkoministeri antoi mitä ilmeisimmin projektille hyväksyntänsä. Kun yhdistys vuonna 1947 perustettiin, raportoi Lévi Pariisiin, että ulkoministeri Enckell oli henkilökohtaisesti, veljensä välityksellä *en sous-main*, peitellysti, tukenut hanketta. Kuvaavaa lienee myös, että ulkoministeri Enckell valittiin Suomi-Ranska Yhdistyksen kunniapuheenjohtajaksi heti yhdistyksen ensimmäisenä toimintavuotena. Kun presidentti Paasikivi toimi kunniapuheenjohtajana Suomi-Neuvostoliitto-Seurassa, näyttyi tässäkin suhteessa tietynlainen symmetria: keulakuvana kummassakin yhdistyksessä toimi kokenut ja arvostettu uuden ulkopolitiikan johtohahmo.

Ajatukset kulttuurisen yhteistyön vahvistamisesta Ranskan kanssa eivät saaneet kannatusta pelkästään perinteisissä porvarillisissa kulttuuripiireissä, vaan myös vasemmistoon kuuluneet yhteiskunnalliset vaikuttajat antoivat tukensa aloitteelle. Frankofiilisuus ulottui näin yli puoluerajojen, mikä osoittaa, että Ranskalla, sen kielellä ja kulttuurilla, oli vaikutusvaltainen kannattajakuntansa myös silloisessa yhteiskunnassa. Ranskalla oli *friends in high places*.

Yksi näistä korkea-arvoisista Ranskan ystäväistä oli eduskunnan puhemies, vaikutusvaltainen sosialidemokraatti K.- A. Fagerholm, jonka tytär Brita kertoo isänsä unelmana olleen, että Brita oppisi ranskaa (Montonen, Pia Maria "Valtakunnan miniä", 2014). Tytären mukaan isä "oli jo pitempään yrittänyt suunnata kiinnostustani kohti ranskalaista kirjallisuutta". Koska K.-A. Fagerholm ja hänen vaimonsa Judith olivat Eero Snellmanin ja Greta Lisa Jäderholm-Snellmanin läheisiä perheystäviä, on oletettavaa, että ajatuksia oli vaihdettu myös suhteista Ranskaan. Lisäksi Fagerholmien tytär Brita, samoin kuin Snellmanien tytär Christina, olivat molemmat saaneet Ranskan valtion apurahan Rans-

kassa suoritettavia opiskeluja varten. Näitä apurahoja ei jaettu pelkästään opinnollisten ansioiden perusteella, vaan Ranskan lähetystöllä oli silmää myös sille, miten apurahat edistivät maitten välisiä suhteita.

Myös opetusministerinä toiminut kansandemokraatti Johan Helo (1889–1966) oli frankofiili. Hän oli sodan aikana kuulunut ns. kuutosryhmään eli sosialidemokraattisen puolueen sisäiseen oppositioon, joka talvisodan päätyttyä 1940 oli ajanut tiiviitä ja läheisiä suhteita Neuvostoliittoon. Jatkosodan alettua 1941 opponointi johti siihen, että ryhmän jäsenet tuomittiin maanpetoksesta tuntuviin kuritushuonerangaistuksiin. Helo sai kolmen vuoden rangaistuksen ja istui vankina koko jatkosodan ajan. Pitkien vankeusvuosien aikana hän oli eräiden vankitovereittensa kanssa ajankuluksi kommunikoinut ranskaksi!

Johan Helo. MUSEOVIRASTO.

Neuvostoliiton kanssa syyskuussa 1944 tehdyn väli-
rauhan jälkeen Helo tietenkin vapautettiin ja uuden
suuntauksen edustajana hän nousi pian merkittäviin
asemiin. Valtiovarainministerinä hän toimi vuosina 1944–45 ja opetusministerinä 1945–
1946. Helon tärkein tehtävä oli kuitenkin Suomi-Neuvostoliitto-Seuran puheenjohta-
juus, johon hänet valittiin heti, kun seura syksyllä 1944 perustettiin ja jonka myötä hä-
nelle tarjoutui tiiviitä ja suoria kontakteja Neuvostoliiton eri edustajiin Suomessa.
Opetusministerinä Helo vaikutti siihen, että ranska säilyi yhtenä vieraana kielenä oppi-
koulujen opetuksessa. Hän lienee myös ollut taustatekijänä, kun ranskalaisen koulun
perustamista alettiin valmistella Helsinkiin. Helon ranskalaismielisyys käy ilmi siitäkin,
että kun hänen ministerikautensa päättyi, tarjottiin hänelle ”siviiliviraksi” joko Suomen
Pankin pääjohtajuutta tai lähettilään virkaa Pariisissa. Helo valitsi jälkimmäisen ja siirtyi
Pariisiin 1946 toimien lähettiläänä (sittemmin suurlähettiläänä tittelillä) Pariisissa aina
eläköitymiseensä saakka vuonna 1956.

Hella Wuolijoki (1886–1954) puolestaan osoitti jo varhain aktiivista kiinnostusta Ranskan
kanssa harjoitettavaa yhteistyötä kohtaan. Hänet oli 1945 valittu Yleisradion pääjohta-
jaksi toteuttamaan tämän tärkeän tiedotusvälineen uutta suuntausta sodanjälkeisessä
Suomessa. Suomi-Neuvostoliitto-Seuran hallituksen varapuheenjohtajana Wuolijolla
oli muutenkin merkittävä asema yhteiskunnallisessa elämässä, jossa jouduttiin orien-
toitumaan uudelleen nimenomaan ulkopoliittisella puolella. Hän kuului Neuvostoliiton
ystävien ja aatetovereiden sisäpiiriin.

Heti tultuaan valituksi pääjohtajaksi Wuolijoki oli yhteydessä lähettiläs Léviin pyytäen,
että tämä esittäisi radiossa tervehdyksen Ranskan kansallispäivänä 14.7.1945. Tämän Lévi
myös teki. Sen jälkeen Lévi ja Wuolijoki olivat tiiviissä yhteistyössä eri yhteyksissä. Wu-
olijoki oli Léville lopulta *ma chère amie*. Wuolijoen pyynnöstä Lévi muun muassa käänsi
1946 Wuolijoen menestysnäytelmän *Niskavuoren naiset* sen englanninkielisen version
pohjalta ranskaksi. Näytelmän esittämiseksi Ranskassa yritettiin myös hankkia Ranskan
ulkoministeriön rahallista tukea. Sen ranskalainen debyytti onnistui kuitenkin vasta joi-
takin vuosia myöhemmin, kun *Les Dames du Niskaja* (sic!) sai ensiesityksensä Pariisissa.

H. Wuolijoki SNDLn liittokokouksessa, 1946
kuvaaja Esko Manninen FINNA.

Lévillä oli varsin realistinen kuva Hella Wuolijoesta ja hänen taustastaan. Raportissaan Pariisiin radioesiintymisensä jälkeen hän totesi, että aloitteen oli tehnyt pieni ryhmä johtavia henkilöitä, *un petit groupe de dirigeants*, jossa Mme Wuolijoki itse oli jäsenenä ja että ryhmän tendenssi oli kommunistinen, *communisante*, ja että se suhtautui hyvin suopeasti suomalais-neuvostoliittolaiseen lähenytymiseen ollen kuitenkin samalla Ranskan ja ranskalaisen kulttuurin

ystävä. Lévin esiintyminen Yleisradiossa ei näin siis voinut herättää neuvostoliittolaisissa epäluuloja, *prendre ombrage*, vaan oli jopa todennäköistä suomalaisten yleisen varovaisuuden huomioon ottaen, että neuvostoliittolaisia on konsultoitu etukäteen ja että he ovat antaneet hyväksyntänsä.

Jukka Seppinen toteaa kirjassaan *Vaaran vuodet* (Hämeenlinna 2008) Ranskan nousseen "houkuttelevaksi mahdollisuudeksi avata suhteita länteen, sillä Suomen ja Ranskan välillä ei ollut sotatilaa eikä muitakaan periaatteellisia ongelmia".

Aivan näin yksioikoinen Ranskan asema ei kuitenkaan ollut. Sodan jälkeenkin Ranskalla oli edelleen perinteisen eurooppalaisen suurvallan imago huolimatta Saksalle kärsitystä tappiosta ja Saksan miehityksestä. Kaikkeen veljeilyyn tällaisen vallan kanssa oli siksi varovaisinta jo lähtökohtaisesti suhtautua pidättyvästi Suomessa.

Neuvostoliitto oli kuin olikin herkkä eräille ulkopolitiikkaa sivuaville toiminnolle. Pravda muun muassa oli reagoinut kielteisesti kaikkeen *interskandinaaviseen* tai *nordismiin* viittaavaan toimeliaisuuteen. Siksi onkin ymmärrettävää, että herrat Snellman, Kalima ja Långfors yrittivät ensikädessä diskreetisti huolehtia siitä, ettei hanke ollut ristiriidassa Suomen ulkopolitiikan kanssa.

Ranskalaiset olivat hyvin selvillä Suomen arkaluonteisesta asemasta. Lévi totesikin raportissaan 5.2.1946, "ettei hallitus Helsingissä tee mitään aloitetta ilman, että olisi varmuutta Moskovan implisiittisestä tai eksplisiittisestä hyväksynnästä". Samalla hän toki ymmärsi suomalaisten tarpeet ylläpitää mahdollisimman laajasti yhteyksiä länteen: "Kansallisella tasolla oli halu avata ikkuna lännen suuntaan niin paljon kuin mahdollista – ja jopa koko pääovi – jota Moskova kuin ihmeen kaupalla ei ollut lukinnut".

Ja näin tarjoutui nyt mahdollisuus avata ikkuna tai peräti koko pääovi Ranskalle! "Venäläiset olivat täynnä myötämielisyyttä ja ystävällisyyttä" ranskalaisia kohtaan, lähettiläs Lévi oli todennut Joséphine Bakerin vierailun yhteydessä Suomessa keväällä 1946. Pienoisikoossa havainto oli osuva ilmaus maailmanpolitiikan suurista kuvioista. Neuvostoliiton ja Ranskan kesken vallitsi sodan jälkeen lämminhenkinen kausi.

Kun sota Euroopassa 1943 alkoi kallistua liittoutuneiden voittoon, tulevat voittajavaltiot eli Iso-Britannia, Neuvostoliitto ja Yhdysvallat, ryhtyivät suunnittelemaan, miten olot

Euroopassa olisi järjestettävä sodan jälkeen. Tätä valtavaa tehtävää varten asetettiin toimielin, Euroopan neuvoo-antava komissio, *European Advisory Commission*, jonka tärkein käytännöllinen tehtävä oli Saksan ja Itävallan tulevien miehitysvyöhykkeiden hahmotaminen.

Samanaikaisesti Yhdysvalloissa Dumbarton Oaksissa aloitti liittoutuneiden ryhmä Yhdistyneisiin kansakunnan perustamiseen tähtäävät valmistelut. Ryhmästä käytettiin nimitystä *Kolme suurta - Trois Grands*.

Ranska ei ollut mukana kummassakaan ryhmässä, koska Yhdysvallat oli nimenomaisesti vastustanut maan osallistumista sodanjälkeisiä oloja koskeviin neuvotteluihin. Ranskan antautuminen 1940 ja Vichyn hallituksen valtaannousu tuomitsivat Ranskan jäämään voitettujen piiriin. Täten maan osallistuminen Euroopan sodanjälkeisten olojen järjestämiseen ei ollut amerikkalaisten mukaan perusteltua.

Neuvostoliitto, eli käytännössä Stalin, oli kuitenkin vahvasti tukenut Ranskan pyrkimyksiä liittyä voittajien leiriin ja Ranska kutsuttiin *European Advisory Commissionin* jäseneksi syksyllä 1944. Ranska oli näin yksi voittajavaltioista, varmistaen siten Saksassa, Berliiniissä sekä Itävallassa omat miehitysvyöhykkeensä.

Dumbarton Oaksin neuvotteluissa Ranskalle varmistui puolestaan pysyvä paikka perusteilla olevan YK-järjestön turvallisuusneuvostossa. Neuvostoliitto oli jälleen ajamassa Ranskan jäsenyyttä, jota Yhdysvallat oli vastustanut.

Kun Ranskan väliaikaisen hallituksen johtaja, kenraali Charles de Gaulle joulukuussa 1944 teki pitkän vierailun Neuvostoliittoon, kiitti hän nimenomaisesti Staliniä ja ulkoministeri Molotovia Ranskan saamasta tuesta. Samalla maiden kesken allekirjoitettiin Ranskan aloitteesta ranskalaisneuvostoliittolaisen keskinäisen avun pakti, *Traité franco-soviétique d'assistance mutuelle*. Osapuolet sopivat toimivansa yhdessä, mikäli Saksa uhkaisi jälleen rauhaa Euroopassa. De Gaulle antoi lisäksi ymmärtää, että hän halusi sodan jälkeen soveltaa tasapainopolitiikkaa kahden suurvallan, eli Yhdysvaltojen ja Neuvostoliiton, suhteen.

Stalinin motiivit olivat tuskin pelkästään frankofiilisia, vaan hän halusi Ranskan puolelleen vastapainoksi briteille ja amerikkalaisille. Hän toivoi myös tukea tulevissa rauhanneuvotteluissa Neuvostoliiton kannalta tärkeimmälle tavoitteelle: Puolan pysymiselle Neuvostoliiton etupiirissä. Kenties Stalin myös yhtyi de Gaullen esittämään suurpoliittiseen kuvioon, jonka mukaan Ranska ja Neuvostoliitto olivat ne mannervaltiot, jotka ensisijaisesti joutuisivat saksalaisen ekspansion kohteeksi. Siksi maiden olisi pidettävä yhtä. Iso-Britannia ja Yhdysvallat olivat tässä asetelmassa "ulkopuolisia".

Ranskassa de Gaullen vierailun lopputulos otettiin hyvin myönteisesti vastaan, olihan hän varmistanut Ranskan aseman maailmassa. Ranska oli mukana voittajien kerhossa, jonka muodostivat kolmen suuren sijasta Neljä suurta, *Quatre Grands*! Seurauksena tästä maailmanpolitiikassa puhuttiin aina 60-luvulle saakka Neljästä suuresta.

Maailman jakautuminen kahteen vihamieliseen leiriin kehkeytyi realiteetiksi vasta joidakin vuosia myöhemmin. Välittömästi sodan jälkeen Ranska oli solmimansa paktin ansiosta miltei kumppanuussuhteessa Neuvostoliittoon.

Tästä peruskuvioista oli lähettiläs Lévi luonnollisestikin selvillä. Raportissaan Pariisiin 13.5.1946 Lévi totesikin, että niissä rivaliteeteissa, joita suurvaltojen kesken vallitsee, on

Ranska kolmas maa, jollei peräti neutraali. Sen vuoksi tilanne oli myös Suomessa kypsä vahvalle ranskalaiselle toiminnalle, *un effort accru de propagande culturelle-méthodique*. Huolet Neuvostoliiton kielteisistä reaktioista olivat näin ollen turhia. Itse asiassa tuntuu siltä, että ne, jotka olivat Suomessa tekemisessä itänaapurimme kanssa, eivät pelkästään hyväksyneet hanketta, vaan antoivat sille jopa aktiivisesti tukea. Tällaisessa hengessä toimivat Johan Helo ja Hella Wuolijoki, SNS:n puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja.

Moskovasta oli arvatenkin tullut signaali, että hanke oli myötätuulessa. Lopullinen vahvistus tälle tuli 21.5.1947, Suomi-Ranska yhdistyksen perustavan kokouksen pitopäivänä. Sanomalehti Vapaa Sana omisti pääkirjoituksen asialle otsikolla ”Suhteemme Ranskaan”. Lehti oli muodollisesti Suomen Kansan Demokraattisen Liiton (SKDL) pää-äänenkannattaja, mutta edusti todellisuudessa Suomen Kommunistista Puoluetta (SKP). Lehden poliittiset näkemykset heijastivat siis Moskovan kantoja. Pääkirjoituksen loppukaneetti on siteeraamisen arvoinen: ”On epäilemättä syytä vahvistaa suhteitamme Ranskaan, ”vapauden kotimaahan”, joka erikoisesti kansainvälisessä kulttuurielämässä on merkinnyt niin paljon uutta, jonka vaikutus yksipuolisen Saksan-suuntautumismme vuoksi ei ollut niin näkyvä itsenäisyysajan elämässä kuin olisi ollut terveellistä. Erityisesti on syytä korostaa, että vuorovaikutusta tarvitaan uuden demokraattisen Ranskan ja uuden demokraattisen Suomen välillä, joiden sodanjälkeinen kehitys on monessa suhteessa ollut samansuuntainen. Koskenniemiäistä ”kulttuurivälitystä” me emme enää tarvitse! Tässä mielessä on toivottavaa, että uuden yhdistyksen johtoon ei valita henkilöitä, joilla ei ole tekemistä yhtä vähän uuden Ranskan kuin uuden Suomenkaan kanssa. Vain tällä edellytyksellä voi vasemmisto luonnollisesti olla uudessa yhdistyksessä mukana”.

Pääkirjoituksen luonnehdinta ”uuden demokraattisen Ranskan” ja ”uuden demokraattisen Suomen” välisistä yhtäläisyyksistä viitanee siihen, että kommunistit olivat niin Ranskassa kuin Suomessakin osallistuneet maiden sodanjälkeisiin hallituksiin. Lisäksi kumpikin maa suhtautui ystävällisimmallisesti Neuvostoliittoon, Ranska eritoten paktinsa nojalla. Oltiin ikään kuin samassa veneessä.

Lehden siunaus hankkeelle annettiin edellytyksellä, ettei yhdistykseen johtoon valita henkilöitä, joilla ei ollut tekemistä ”uuden” Ranskan tai ”uuden” Suomen kanssa. Kouke- roinen muotoilu viittasi kaiketi siihen, etteivät sellaiset kuin ”valkoisen Suomen hoviru- noilijana” tunnettu V. A. Koskenniemi ja hänen hengenheimolaisensa olleet tervetulleita yhdistyksen johtoon, sillä valittavien tuli edustaa Suomen politiikan uutta suuntausta.

Suomi-Ranska yhdistys perustettiin siis muodollisesti 21.5.1947 kauppakorkeakoulun juhlasalissa Fabianinkadulla Helsingissä. Suomeksi, ruotsiksi ja ranskaksi painetun kutsun ensimmäinen allekirjoittaja oli puhemies K.-A. Fagerholm, muut kolmekym- mentä allekirjoittajaa niin ikään korkeaa yhteiskunnallista tasoa.

Yhdistyksen hallitukseen valittiin 23 jäsentä, jotka laajasti edustivat yhteiskuntaa. Siihen kuuluivat mm. kenraali ja sotasankari A. E. Martola, vuorineuvos Harry Gullichsen, filoso- fian tohtori Tauno Nurmela, filosofian maisteri Reino Oittinen, kirjailija Matti Kurjensaari sekä koko hankkeen puuhamiehet Eero Snellman ja Eino Kalima.

Myös vasemmisto oli hyvin edustettuna yhdistyksen hallituksessa. Hella Wuolijoki nousi jäseneksi, samoin kuin Vapaa Sana -lehden kommunistinen päätoimittaja Raoul Palm- gren sekä SKDL:ä edustava kansanedustaja Atos Wirtanen.

Sakari Tuomioja v. 1952.
Kuva: Matti Pietinen /
MUSEOVIRASTO

Yhdistyksen hallituksen puheenjohtajan valinta oli hyvin harkittu ja taitava. Tehtävän sai Suomen Pankin pääjohtaja Sakari Tuomioja (1911–1964). Vasta 35-vuotias Tuomioja oli politiikan nouseva tähti liberaaleine poliittisine näkemyksiineen. Tuomiojaa oli joitakin viikkoja ennen valintaansa puheenjohtajaksi pyydetty Suomen uuden hallituksen muodostajaksi, joskaan uutta hallitusta ei koskaan tullut. Aloite oli selvä osoitus siitä luottamuksesta, jota presidentti Paasikivi tunsikin Tuomiojaa kohtaan.

Tuomioja toimi puheenjohtajana vuoteen 1952 saakka, mutta jatkoi hallituksen jäsenenä aina kuolemaansa saakka vuonna 1964. Tuomioja oli suuri Ranskan ystävä. Kun hänet joitakin vuosia yhdistyksen perustamisen jälkeen nimitettiin kauppa- ja teollisuusministeriksi, Ranskan lähetystö luonnehti häntä ”koetelluksi maamme ystäväksi”, *un ami éprouvé de notre pays*. Kuriositeettina mainittakoon, että Tuomioja oli naimisissa Hella Wuolijoen tyttären Vapun kanssa ja huolimatta vastakkaisiin poliittisiin leireihin kuulumisesta vävy ja anoppi tulivat yhdistyksen hallituksessa ilmeisen hyvin toimeen keskenään.

Sähkeessään Pariisiin heti kokouksen jälkeen lähettiläs Lévi totesi, että ehdotusta yhdistykseksi oli viime kuukausina valmisteltu ”äärimmäisen tarkasti” ryhmässä, joka oli pyrkinyt löytämään hankkeelle tukea maan eri piireissä. Uskomaton seikka, *un fait inouï*, oli se, että yhdistyksen hallituksessa äärivasemmiston edustajat istuivat sulassa sovussa oikeiston kanssa.

Näin Suomi-Ranska yhdistys sai lentävän lähdön. Pääsihteeriksi valittiin lainopin tohtori Arvid Enckell, joka oli ollut jo valmisteluissa aktiivisesti mukana. Jo syksyllä 1947 Enckell matkusti Pariisiin neuvottelemaan ranskalaisten viranomaisten ja eri järjestöjen kanssa yhdistyksen toiminnan kehittämistä. Huomionarvoista oli myös se, että Tuomioja, Snellman ja Enckell kykenivät vaikuttamaan päättäjiin, jotta yhdistykselle saatiin valtiontukea vuoden 1949 valtionbudjettiin. Yhdistyksen tulevaisuus oli sen jälkeen taloudellisesti turvattu ja toiminta ystävyyden lujittamiseksi Ranskan kanssa saattoi alkaa.

France-Finlande vastaanotto Hôtel de Masserissa Pariisissa 8.9.1950. Vas. sosiaaliministeri Ralf Törngren, ministeri Johan Nykopp, seisomassa kauppa- ja teollisuusministeri Sakari Tuomioja, rouva Tuomioja.
SRYL:n arkisto / Georges Colin photo-reportage

Bo Göran Eriksson, varatuomari

Viittaukset Ranskan lähetystön raportteihin perustuvat Ranskan ulkoministeriön Suomi-aineistoon, johon kirjoittaja perehtyi 2014 ministeriön arkistoissa La Courneuvessa ja Nantesissa.

YHDISTYSTOIMINTAA 75 VUOTTA

Tämä artikkeli ilmestyi alun perin jäsenlehti Fran-Sussa (2/2007) Suomi–Ranska -yhdistysten liiton täyttäessä 60 vuotta. Artikkelia on päivitetty ja laajennettu koskemaan yhdistyksen, nykyisen liiton, toimintaa aina näihin päiviin. Jäsenedistykset (23) on mainittu lopussa vain luettelona, sillä ne ansaitsevat laajemman tarkastelun omana kokonaisuutenaan.

1947- Kulttuurin tuulahdus Ranskasta sodan runtelemaan maahan

Taidemaalari Eero Snellmanin aloitteesta perustettiin Helsinkiin 23.5.1947 Suomi-Ranska yhdistys, jonka tehtävänä oli elvyttää sodan runtelemaa Ranskan ja Suomen kulttuurisuhteita. Yhdistyksen ensimmäisen pääsihteerin, kielitaitoisen kosmopoliitin, lakit. tri Arvid Enckellin ja puheenjohtajan, Suomen Pankin pääjohtajan Sakari Tuomiojan laajojen Ranska-suhteiden sekä utteran työn tuloksena yhdistys solmi jo ensimmäisenä toimintavuotenaan perustavat suhteet Ranskan taide-, elokuva- ja opetusmaailmaan. Myös Alliance Françaisen kanssa solmittiin virallinen yhteistyösopimus. Pariisiin perustettiin sisaryhdistys Association France-Finlande edistämään Suomen näkyvyyttä Ranskassa. Yhdistyksen toimisto ja kirjasto avattiin Helsingin ydinkeskustassa Hallituskatu 17:ssä. Yhdistyksellä oli myös Ranska-aiheinen näyteikkuna Hallituskadulla, Keskuskadulla ja Museokadulla.

1950-luku Alliance Françaisesta yhteistyökumppani

Suomi-Ranska yhdistyksen toiminta kattoi koko maan: taidenäyttelyt ja Alliance Françaisen esitelmöitsijät kiersivät Helsingin lisäksi 11 eri paikkakunnalla Ranska-yhdistyksissä, "cercleissä".

Alliance Françaisen Concours Européen -eurooppalainen ainekirjoituskilpailu järjestettiin lukiolaisille ensimmäisen kerran v. 1952. Ylioppilaille jaettiin stipendejä ja eri alojen ammattimiesten vaihtoa tuettiin. Yhdistyksen toimistossa oli vilkasta ja vuosikymmenen keskivaiheilla kirjastossa kävi pyörein luvuin 1600 asiakasta vuodessa.

Pariisissa avattiin v. 1951 Suomi-Ranska yhdistyksen alaisuuteen Finlande-Information-matkailutoimisto, joka toimi kolme vuotta.

Suomi-Ranska yhdistys ja Ranskalaisen Koulun Ystävät ry perustivat Ranskalaisen Koulun kannatusosakeyhtiön, joka keräsi varat ranskalaisen koulun perustamista varten. Ranskan valtio osallistui myös hankkeeseen ja koulutalo valmistui v. 1956 Laivurinkatu 3:ssä. Yhdistys sai toimisto- ja kirjastotilat koulutalosta, jota alettiin kutsua Maison de Franckeksi. Pian myös Cercle franco-finlandais de Helsinki ry muutti koululle ja yhdistysten kirjastot liitettiin toisiinsa.

Ensimmäiset viralliset keskustelut keskusjärjestöksi muuttumisesta olivat esillä, sillä

Suomessa toimi jo 11 Ranska-yhdistystä.

Sakari Tuomiojan jälkeen puheenjohtajaksi valittiin kenraali A.E. Martola (1952–54). Hänen seuraajansa, prof. Edward Wegeliuksen puheenjohtajakausi kesti lähes parikymmentä vuotta (1954–71).

1960-luku Kirjasto vetonaula, ranskan kielen asema huolestuttaa

Ranskan suurlähetystön ja Alliance Françaisen säännöllisten kirja-, sanoma- ja aikakauslehtilahjoitusten ansiosta yhdistysten kirjasto Maison de France saavutti merkittävän aseman ranskalaisen kirjallisuuden työssijana: vuosittain lainaajien määrä oli 1100–1300. Yhdistys järjesti esitelmäkiertueiden lisäksi konsertteja, taidenäyttelyjä ja keskustelutilaisuuksia. Sekä ylioppilaille että ranskanopettajille jaettiin stipendejä.

Hallituksen huolenaiheena oli ranskan kielen asema. Yhdessä Suomen Ranskanopettajain yhdistyksen kanssa suunniteltiin toimenpiteitä ranskan kielen opetuksen laajentamiseksi kouluissa. Maison de Francea järjestettiin asiasta suuri tiedotus- ja keskustelutilaisuus, jonka pöytäkirja luovutettiin Kouluhallituksen pääjohtajalle.

Keskustelu Ranska-yhdistysten kattojärjestöksi muuttumisesta oli jälleen esillä.

Yhdistyksen pääsihteeri ryhtyi hoitamaan Pariisin Taitelijakaupungin säätiön ranskan-kielistä kirjeenvaihtoa; yhdistyksen perustaja Eero Snellman oli Pariisin Cité des Arts -taiteilijakaupungin perustajajäseniä ja liitti täten hankkeen yhdistyksen toimintapiiriin. Vuosikymmenen lopulla 1968 Centre Culturel Français'n avaaminen Helsinkiin ennakoii uusia aikoja niin yhdistystoiminnalle kuin ranskalaisen kulttuurin ja ranskan kielen harastukselle maassamme.

1970-luku Commission Mixte, Nizzan kongressi

V. 1970 sinetöitiin suomalais-ranskalaisesta kulttuurivaihdosta virallinen asiakirja, joka allekirjoitettiin Ranskan silloisen kulttuuriministerin Maurice Schaumanin maahamme tekemän virallisen vierailun yhteydessä. Kolme Suomi-Ranska yhdistyksen hallituksen jäsentä sekä yksi maakuntayhdistyksen (Kuopion) puheenjohtaja kutsuttiin ranskalais-suomalaisen sekakomission, ns. Commission Mixten jäseniksi. Yhdistyksen hallituksella oli erityisasema ranskan kielen ja ranskalaisen kulttuurin tuntijana ja siltä pyydettiin lausuntoja ja kannanottoja maiden väliseen kulttuurivaihtoon liittyvissä erityiskysymyksissä.

Alliance Française ryhtyi järjestämään yhteisiä suurtapaamisia. Ensimmäinen ns. maailmankongressi järjestettiin Nizzassa ja yhdistyksen silloinen pääsihteeri FM Eva Lampén osallistui siihen.

Edelleen huoli ranskan kielen asemasta jatkui. Vuosikymmenen lopulla yhdistys antoi julkilausuman, jossa tuotiin esille vaatimus ranskan kielen aseman säilyttämisestä ja vahvistamisesta peruskoulun ja lukion opetus suunnitelmissa. Laadittiin myös lukuisia ehdotuksia tilanteen korjaamiseksi. Julkilausuman teksti annettiin STT:lle, joka välitti sen lehdistölle, radiolle ja televisiolle. Useat sanomalehdet kautta maan julkaisivat asiasta uutisia.

Yhdistyksen puheenjohtaja oli valt.tri Heikki Jalanti (1971–79), joka luopui tehtävästä ulkomaille muuton takia. Häntä seurasi prof. Tore Modeen (1980–1990).

Suomen kansainvälistymisen ja nuorison liikkuvuuden seurauksena v. 1982 nuoret Ranskan-ystävät perustivat Suomi-Ranska yhdistyksen yhteyteen nuorisotoimikunnan, jonka tehtäväksi tuli neuvoa ja opastaa Ranskasta kiinnostuneita nuoria. Nuorisotoimikunnan ensimmäinen puheenjohtaja oli FM Outi Savonlahti.

Nuorisotoimikunnan työ lankesi hyvään maahan: ensimmäiseen toimikunnan järjestämään Ranska-tietoiskuun saapui n. 250 nuorta kuulemaan eri mahdollisuuksista oleskella Ranskassa. Innostuneen vastaanoton rohkaisemana nuorisotoimikunnan varapuheenjohtaja, FM Sini Sovijärvi laati nuorille oman oppaan Haluatko Ranskaan - käytännön opas Ranskasta kiinnostuneille nuorille. Nuorisotoimikunta perusti myös stipendirahaston nuorten Ranskan-matkojen tukemiseksi. Sekä oppaan julkaisemisesta että Ranska-tietoiskuista tuli vakiintunut toimintamuoto.

Ranska-yhdistykset alkoivat kokoontua säännöllisesti syyskokoukseen Helsinkiin. Myös Ranskan suurlähetystön tarjoama vastaanotto kokouspäivän päätteeksi tuli tavaksi. Lisäksi alettiin julkaista jäsenlehteä, jossa yhdistykset esittäytyivät. Lehteä postitettiin myös maakuntayhdistysten jäsenille.

Suomi-Ranska yhdistyksen hallitus sai Opetusministeriöltä tehtäväkseen kutsua koolle Ranska-asiantuntijoista koostuvan toimikunnan pohtimaan Suomen kulttuuri-instituutin perustamista Ranskaan. Muutaman vuoden kuluttua hanke toteutui ja Suomen Ranskan instituutin säätiö perustettiin v. 1984. Alkoi kiivas etsintä sopivien toimitilojen löytymiseksi Ranskasta. Suomen valtio osti Pariisin Latinalaiskorttelista osoitteesta 60, rue des Ecoles vanhan elokuvateatterin Cinéma de Clunyn tilat ja kunnostustyöt tilojen muokkaamisesta instituutin käyttöön alkoivat arkkitehti Juhani Pallasmaan johdolla.

Yhdistyksen hallitus suuntasi katseensa Helsingin ulkopuolelle ja Ranska-yhdistysten syyskokoukset alettiin järjestää maakuntakaupungeissa. Hallitus ryhtyi myös uudistamaan sääntöjä. Suomi-Ranska-yhdistysten liitto (Fédération des Associations Franco-Finlandaises) syntyi yhdistyksen varapuheenjohtajan, hallintojohtaja Sinikka Mertanon asiantuntevassa ohjauksessa prof. Carl Öhmanin ollessa puheenjohtajana (1991–96). Syksyllä 1996 uudet liittomuotoisen kattojärjestön säännöt hyväksyttiin ja syyskokous valitsi uuden liittovaltuuston ja liittohallituksen jäsenet. Ensimmäiseen liittovaltuustoon valittiin 28 jäsenyhdistyседustajaa ja kuusi liiton henkilöjäsenedustajaa sekä näille varamiehet. Liittohallitukseen valittiin 10 jäsentä, joista osa jäsenyhdistysten edustajia. Uuden liittomuotoisen kattojärjestön ensimmäinen puheenjohtaja oli prof. Juhani Härämä (1997–2005). Liiton jäsenmäärä oli kaikkiaan lähes 5000 henkeä.

Helsingin ranskalais-suomalainen koulu muutti Laivurinkadulta uusiin tiloihin Munkkivuoreen syksyllä 1994 ja yhdistys sen mukana. Muuton seurauksena yhdistetylle Laivurinkadun kirjastolle ei enää löytynyt tiloja ja kirjat hajaantuivat kahtaalle: Suomi-Ranska yhdistyksen Helsingin yliopiston opiskelijakirjastoon ja cerclen Kuopion varastokirjastoon.

Suomen liittyminen Euroopan Unioniin nosti ranskan kielen suosion aallonharjalle ja liiton tärkeäksi toimintamuodoksi tulivat mm. ranskan kielen kurssit. Alliance Française

toiminnan painopiste siirtyi yhä enemmän Euroopan ulkopuolelle ja esim. esitelmöitsijävierailut Suomeen tyrehtyivät lähes täysin. Yhteistyö Ranskan kulttuurikeskuksen kanssa tuli entistä tärkeämmäksi ja kulttuurikeskuksen avustamana liitto sai mm. käyttöön jäsenyhdistyksissä kiertävän ranskalaisen opettajaharjoittelijan, joka otettiin innostuneena vastaan.

Uuden tekniikan myötä liitto avasi kotisivut, Fran-Su -jäsenlehden toimittaminen nopeutui ja sähköposti helpotti tiedonkulkua.

Lokakuussa 1990 Pariisissa avattiin Suomen kulttuuri-instituutti, jonka perustamisessa Suomi-Ranska yhdistyksellä oli ollut tärkeä rooli aina 1980-luvulta. Kun instituutti vihdoin avasi ovensa Pariisissa, sitä ylläpitävän säätiön toimisto yhdistettiin Suomi-Ranska yhdistyksen toimistoon ja pääsihteeristä tuli säätiön osa-aikainen asiamies yli 20 vuodeksi. Liiton ja Pariisin kulttuuri-instituutin välinen yhteistyö osoittautui hedelmälliseksi instituutin ensimmäisen johtajan prof. Tarmo Kunnaksen ryhdyttyä liiton jäsenmatkojen asiantuntijaoppaaksi. Ranskan eri maakuntiin suuntautuneet retket saivat nopeasti uskollisen osallistujakunnan lähes 25 vuoden ajan.

2000-luvulta näihin päiviin

Uudelle vuosituhannele tultaessa yhdistystoiminta sai uusia muotoja: teknologian edistyksen myötä välimatkat lyhentyivät ja kanssakäyminen lisääntyi. Liikkuvuuden ansiosta ranskankielisiä eri alojen esitelmöitsijöitä löytyi jo paikan päältä ja ranskankielinen sanomalehti Le FrancoFinn alkoi ilmestyä.

Suomi herätti kiinnostusta Ranskassa ja ranskalaisten nuorten työ- tai harjoittelupaikkahakemuksia ilmestyi viikoittain liiton sähköpostilaatikkoon.

Ranskan kielen ja ranskalaisen kulttuurin edistäminen ei enää rajoittunut vain emämaan Ranskan ympärille, vaan koko ranskankielinen maailma nousi esille. Maaliskuun 20. päivästä tuli maailmanlaajuinen frankofonisen kulttuurin juhlapäivä ja liitto tuli mukaan juhlatapahtumien järjestelyihin muiden maamme ranskankielisten järjestöjen kanssa. Alliance Françaisen ainekirjoituskilpailu, uudelta nimeltään Visions d'Europe, sinnitteli edelleen saaden rinnalleen lukuisia muita koululaisten kielitaitoa mittaavia kilpailuja. Verkostoituminen, yhteistyökumppanit, taloudellinen epävakaisuus ja huoli ranskan kielen asemasta kuuluvat edelleenkin uuden vuosituhanneen haasteisiin.

Koko 2000-lukua ovat leimanneet suuret muutokset yhdistystoiminnassa, joista merkittävin on palvelujen muuttuminen entistä enemmän sähköiseen muotoon. Painotuotteet, kuten lehdet, esitteet, kirjeet jne. ovat lähes täysin hävinneet. Sähköisesti järjestetyt tapahtumat, kokoukset ja kotona tapahtuva etätö ovat saaneet jalansijaa osittain niiden helppouden takia, mutta todellinen täyspysähdys tuli alkuvuonna 2020, jolloin koko maailmaa kuritti Covid 19 -viruksen aiheuttama pandemia sulkien lähes kaiken toiminnan maailmanlaajuisesti. Tätä kirjoittaessa pandemiasta on jo selvitty rokotusten ansiosta. Digitalisuus on kuitenkin tullut jäädäkseen ja sen myötä yhdistyksen jäsenmäärä on muuttanut muotoaan: jäsenmaksua maksavia jäseniä liitossa on yhteensä n. 2300 henkeä, kun taas digialustojen kuten Facebookin ja Instagramin seuraajaluvut ovat lähes kaksinkertaisia.

Ranskan kielen asema kouluopetuksessa on edelleen suuri huolenaihe, jonka puolesta liitto jatkaa jo monesti sen historiassakin koettua taisteluaan. Nuorten suosiessa digitaalisia toimintamuotoja senioriväestöstä on tullut liiton toiminnan kivijalka. Ranskalaisen kulttuurin ja gastronomian yhdistävistä ravintolailloista, ensin ravintola Lyonissa ja nyt ravintola Messeniuksessa, on houkutelut jäseniämme jo lähes 20 vuoden ajan. Jäsenmatka on myös edelleen liiton ohjelmassa.

Uraauurtava Suomen ja Ranskan välisiä historiallisia suhteita käsittelevä kaksipäiväinen tieteellispainotteinen seminaari järjestettiin 2017 Helsingin yliopiston Metsätalossa saaden runsaan yleisön. Tämän hetken ensisijainen tehtävä on liiton, entisen yhdistyksen, 75-vuotisjuhlan järjestelyt kuluvana vuonna 2022. Juhlavuoden tapahtumat ovatkin jo tulevaisuutta, josta voimme lukea seuraavista SRYL:n historiikeista.

Liisa Peake, Pääsihteeri

Suomi-Ranska -yhdistysten liiton nykyinen logo, jonka on suunnitellut Taina Saarinen.

Suomi-Ranska -yhdistysten liiton logo vuodelta 1947. Sen suunnitteli Greta Lisa Jäderholm-Snellman.

SRYL:n jäsenyhdistykset (23):

Cercle franco-finlandais de Hangö-Hanko ry, Cercle franco-finlandais de Helsinki ry, Hyvinkään Suomi-Ranska yhdistys ry, Hämeenlinnan suomalais-ranskalainen yhdistys ry, Joensuun suomalais-ranskalainen yhdistys ry, Kaarinan-Piikkiön Suomi-Ranska seura ry, Kuopion Suomi-Ranska yhdistys ry, Lahden ranskalais-suomalainen yhdistys ry, Cercle français de Pori ry, Cercle franco-finlandais de Porvoo/Borgå ry, Rovaniemen suomalais-ranskalainen yhdistys ry, Seinäjoen Suomi-Ranska yhdistys ry, Cercle franco-finlandais de Tampere ry, Cercle français de Turku ry, Association AMOPA de Finlande ry, Lääkäri-seura Coccyx ry, Marcel Proustin ystävät ry, Ranskalaisen koulun seniorit ry, Ranskalaisen koulun ystävät ry, Ranskalais-suomalainen kauppakamariyhdistys ry/ Suomen osasto, Suomalais-ranskalainen teknillistieteellinen seura ry, ENA ry- Ranskan hallintokorkeakoulun ENA:n entiset suomalaiset oppilaat ja Suomen ranskanopettajain yhdistys ry.

SUOMI-RANSKA -YHDISTYKSEN PERUSTAJAT 1947:

Taidemaalari Eero Snellman ja keramiikkataiteilija Greta Lisa Jäderholm-Snellman

Taidemaalari Eero Snellman vaimoineen ja tyttärineen. Vas. Christina Snellman, Greta Snellman o.s. Jäderholm ja Eero Snellman. kuva Pauli Huovila. Kuva: Pauli Huovila. MUSEOVIRASTO.

Suomi-Ranska -yhdistyksen, nykyisen liiton, hallituksen puheenjohtajat:

Suomen Pankin pääjohtaja Sakari Tuomioja	1947–1951
Kenraali A.E. Martola	1952–1954
Prof. Edward Wegelius	1954–1971
Valt.tri. Heikki Jalanti	1972–1979
Prof. Tore Modeen	1980–1990
Prof. Carl Öhman	1991–1996
Prof. Juhani Härmä	1997–2005
Kehityspäällikkö Najat Ouakrim-Soivio	2006–2008
Varatuomari Bo Göran Eriksson	2009–2015
KTM Heidi Heinonen	2016–2019
FM Liisa Peake	2020
Suurlähettiläs emer. Risto Veltheim	2021–

Pääsihteerit:

Lakit.tri Arvid Enckell	1947–1951
FM Ulla Pousar	1951–1955
FM, kirjastonhoitaja Eva Lampén	1956–1979
HuK Eila Hagfors	1980–1984
FM Liisa Peake	1984–2014
FM Maria Paloheimo	2014–2016
FT Rose-Marie Peake	2016–2017
VM Kaisa Paavilainen	2017–2020
Merkonomi Saara Sipilä	2020
FM Liisa Peake	2021–

SUOMI–RANSKA-YHDISTYSTEN LIITON VARHAISET ALKUJUURET: ALLIANCE FRANÇAISE JA MARIE DE VERNEUIL

Suomi-Ranska yhdistyksen (nykyään Suomi–Ranska-yhdistysten liitto) virallinen perustamisvuosi on 1947, mutta yhdistys ei syntynyt tyhjästä. Perustamista edelsivät edellisen vuosisadan viimeisinä vuosikymmeninä tiivistyneet kulttuurisuhteet Suomen ja Ranskan välillä, jotka huipentuivat Alliance françaisen Helsingin-jaoston perustamiseen 1890.

Millaisista lähtökohdista Alliance française syntyi ja kuinka ranskalaista kulttuuria juurutettiin Suomeen, jossa sen airuena toimi Marie de Verneuil?

Ranskalainen kulttuuri nautti suurta arvostusta eurooppalaisen sivistyneistön keskuudessa maan nk. Suuresta Vuosisadasta eli 1600-luvulta lähtien. Ranskalaista osaamista ihailtiin ja kopioitiin erityisesti kulttuurin, sivistyksen ja elämäntyylin osalta jopa siihen pisteeseen asti, että eurooppalainen sivistynyt yläluokka käytti ranskaa yleisesti seurustelu-kielenään. Ranskaa ihailtiin myös Suomessa, joka kuului 1800-luvulla suuriruhtinaskuntana Venäjän keisarikuntaan. Pietarilainen yläluokka oli harrastanut innokkaasti ranskan kieltä ja kulttuuria jo pitkään. Ranska-myönteisyys vahvistui entisestään 1880-luvulta lähtien, jolloin Suomessa Pohjoismaiden tapaan pyrittiin korostamaan kuulumista ”länsimaiseen” mutta ei-saksalaiseen kulttuuripiiriin. Taustalla vaikuttivat lisäksi Ranskan järjestelmälliset toimet vaikutusvaltansa lisäämiseksi sen jälkeen, kun se oli hävinnyt traumaattisen sodan Preussia vastaan 1871.

Alliance française ja ranskalainen kolonialismi

Yksi keino Ranskalle korostaa itseään kulttuurin saralla oli perustaa 21. päivänä heinäkuuta 1883 Alliance française -niminen organisaatio (AF) edistämään ranskalaisen kielen ja kulttuurin ”säteilyä” maailmassa. Alkuun taustalla vaikuttivat myös taloudelliset intressit, mutta ne vaihtuivat kuitenkin melko pian lähes yksinomaan poliittisiksi suurvaltojen mitellessä voimiaan symbolisesti kulttuurin saralla ensimmäisen maailmansodan alla. AF:n toiminnan taustalla Skandinaviassa vaikutti myös halu taistella ranskan kielen opetuksen vähenemistä vastaan.

Sen perustajiin kuului aikakauden älymystöä ja sellaisia kuuluisuuksia kuin luonnontieteilijä Louis Pasteur (1822–1895), kustantaja Auguste Armand Colin (1842–1900) ja Suezin kanavan isä Ferdinand de Lesseps (1805–1894), mutta myös koululaitoksen kehittäjiä, siirtomaahallintojen virkamiehiä sekä kolmen pääuskonnon, katolilaisuuden, juutalaisuuden ja islamin edustajia. Keskeisiksi voimahamoiksi nousivat eritoten Pierre Cambon (1843–1924), Ranskan edustaja Tunisiassa, ja historioitsija-maantieteilijä, koulutarkastaja Pierre Foncin (1841–1916).

Pohjimmiltaan AF oli yksi Ranskan valtion koulutukseen nojaavista kolonialistisista hankkeista. Se sai alkunsa Tunisiassa, jossa pyrittiin heikentämään 20 000 italialaisen muodostaman siirtokunnan vaikutusvaltaa maahan perustettavien ranskalaisten koulujen kautta. Katolinen kirkko oli hankkeessa tiiviisti mukana alusta saakka lähetystyöosaamisensa

Kuva: Daniel Nybén

vuoksi. Esikuvana toimi tehokkaaksi havaittu Tunisian Alliance israélite -juutalaisjärjestö, joka pyöritti kouluja. AF:n toiminnassa toteutettiin myös kolmannen tasavallan uudenslaisia kolonialistisia menetelmiä, jotka olivat vähemmän militaristia ja kohdemaan instituutioita hajottavia kuin aiemmin Algeriassa.

AF:n laajeneminen aina ensimmäiseen maailmansotaan saakka perustui pitkälti Pierre Foncinin (pääsihteeri 1883–1899, puheenjohtaja 1899–1914) visioihin. Siirtomaat säilyivät Levantin ohella järjestön keskeisenä toimintakenttänä koko 1880-luvun ajan, mutta myöhemmin AF palveli vahvasti myös ranskalaisen kulttuuridiplomatian väliinena ja näin osana myös hienovaraisempia kolonialistisia pyrkimyksiä. Vuoteen 1914 mennessä AF olikin saavuttanut merkittävän jalansijan Euroopassa: 16 jaostoa Hollannissa, 20 Venäjällä, 26 Isossa-Britanniassa. Pohjoismaissa järjestö oli niin ikään kattavasti edustettuna jo 1880- ja 1890-luvuilta lähtien.

AF:n keskeisiin johtohahmoihin Pariisissa kuului huomattava määrä yliopistoihmisiä. Myös Suomessa jaoston perustaminen oli pitkälti akateemisten piirien ponnistelujen tulosta ja ikään kuin kanava älymystön ja sivistyneen yläluokan mondäänille frankofilialle. Uusfilologinen yhdistys, joka toimi linkkinä yliopistojen ja koulumaailman välillä, muodosti tärkeän foorumin etenkin Alliance française de Helsingforsin (AFH) perustamista suunniteltaessa. Hufvudstadsbladetissa 4. lokakuuta 1890 julkaistun yhdistyksen kokousilmoituksen mukaan esityslistalla oli vuosikertomuksen ja pienempien tiedotusten

lisäksi myös "L'Alliance française (M:lle de Verneuil)". Tämän ranskalaisen opettajan ja luennonjohtajan, myöhemmin Suomen kansalaisuuden saaneen Marie de Verneuil'n hahmo nouseekin keskeiseksi Helsingin AF:n varhaisessa toiminnassa, joten on paikallaan valottaa hänen vaihteita hieman tarkemmin.

Marie de Verneuil, Helsingin jaoston voimahahmo

Kaksikymmentäviisivuotias Marie de Verneuil (1859–1897) saapui Suomeen viimeistään syksyllä 1884, jolloin hänestä löytyy merkintä Helsingin poliisilaitoksen passiotoimiston rekisteristä. Syy Suomeen tuloon näyttää olleen Cely Mechelin (1866–1950), senaattori Leo Mechelinin (1839–1914) tytär, joka tunnettiin avarasydämisenä filantrooppina ja joka perusti muun muassa sokeain kirjaston. Sokeain pistekirjoituksen hän oli tuonut Suomeen Pariisista, joka oli hänelle frankofilina monella tapaa tuttu. Ennen ranskattaren saapumista Suomeen olivat Mechelin ja Verneuil viettäneet aikaa yhdessä sveitsiläisessä pensionaatissa aiemmin samana vuonna. Kansallisarkistossa säilytettävästä kirjeenvaihdosta selviää, että Verneuil saapui Helsinkiin Mechelinin vuoksi, "jakamaan elämänsä tämän kanssa", kuten kirjeen muotoilu kuuluu. Naisten välille syntyi syvä ja tunteikas suhde, ja lienee paikallaan pohtia, olivatko he peräti rakastavaiset.

Perimätietoihin perustuvien aiempien historiikkien mukaan Verneuil toimi Suomenaikansa alussa kontra-amiraali Leopold Ludvig Toppeliuksen (1821–1890) perheessä ranskanopettajana. Asumisjärjestely ei ollut pitkäaikainen, sillä jo seuraavan vuoden toukokuussa Marie de Verneuil tarjosi sanomalehti-ilmoituksessa ranskan kielen yksityisopetusta, osoitteenaan Mechelinien komea talo Fabianinkatu 16:ssa. Viimeistään kestästä 1886 alkaen hän näyttää ryhtyneen vuokraamaan omaa huoneistoa tai huonetta. Ranskan kielen yksityistuntien lisäksi Verneuil piti vuodesta 1886 alkaen suurelle yleisölle suunnattuja, 1800-luvun ranskalaista kirjallisuutta käsitteleviä luentoja. Luennot saavuttivat nopeasti suurta suosiota, ja vuonna 1888 Finland-lehti ylisti häntä urauurtavaksi naisintellektuelliksi, josta suomalaisten koulutettujen naisten tulisi ottaa oppia. Verneuil kunnostautui myöhemmin 1890-luvulla lisäksi esseistinä ja näytelmäkirjailijana. AFH:n perustamisen myötä Marie de Verneuil'n työ sai aiempaa vakiintuneemman muodon ja hyödytti luultavasti sitä kautta suoraan perustajaansa. Viralliseen perustamispäivän kokoukseen 12. marraskuuta 1890 hotelli Kämpiin saapui 80 henkeä, joista Päivälehdessä mukaan ainakin 50 oli naisia. Kokoonkutsujana toimi Marie de Verneuil, joka myös piti sanomalehden kuvauksen mukaan "hauskan ja walaisewan" esitelmän ympäri maailmaa toimivan järjestön toiminnasta. Yhdistyksen säännöt vahvistava perustamiskokous järjestettiin myöhemmin marraskuussa, jolloin Verneuil valittiin varapuheenjohtajaksi. Puheenjohtajaksi nimitettiin sveitsiläissyntyinen Léon Gabriel Bidaudet (1848–1898), joka oli toiminut Keisarillisen Aleksanterin yliopiston ranskan kielen lehtorina vuodesta 1880.

Päivälehdessä mukaan AF suuntasi toimintaansa erityisesti vähävaraisille, joiden ranskan kielen opiskelua se halusi helpottaa. Tätä tarkoitusta palvelemaan monessa haaraosastossa oli perustettu niin keskustelukerho kuin lukusali, minkä lisäksi jotkut niistä tarjosivat myös ilmaisia ranskan kielen kursseja varattomille. Kirjastotoiminnalla oli myös merkittävä osansa toiminnassa, kun kustantaja Armand Colin lähetti AF:n ulkomaisille haaraosastoille säännöllisesti uutuuksia. Helsingin kirjasto oli lopulta 2500 niteen laajuinen ja kovassa käytössä. Teatteritoiminta kuului keskeisesti myös AF:n toimintaan niin

Helsingissä kuin muuallakin, ja pääkaupungissa siitä vastasi henkilökohtaisesti Marie de Verneuil, joka alkoi 1890-luvun alussa järjestää näytelmäiltoja. Vuosikymmenen puolivälissä AFH:n siipien suojissa perustettiin vielä ranskankielinen lastentarha. Yhdistyksen toiminta oli hyvin suosittua, ja FT Kristina Rankin mukaan sitä selittää kansallisen identiteetin muovautuminen, jossa frankofiliaa käytettiin yhtenä tärkeänä aineosana. Emojärjestön historian valossa tämä on varsin kiintoisa havainto: Venäjän kolonialistisessa oteessa rimpuilevalle Suomelle ranskalainen kulttuuripropaganda toimi voimaantumisen välineenä. AFH on näin myös oiva esimerkki kolonialismin mustavalkoisia määrittelyjä pakenevasta moniulotteisesta olemuksesta.

Ystävyyseuratoiminnan hiipuminen ja uusi nousu

Marie de Verneuil menehtyi toukokuun lopussa 1897 epäonnistuneen kurkkuleikkauksen vuoksi 38 vuoden iässä. Kasvaimesta tai kilpirauhasen ongelmista kärsinyt Verneuil oli lähtenyt hoidattamaan itseään Berniin kirurgian professori Emil Theodor Kocherin (1841–1917) luo. Kocher, joka vastaanotti vuonna 1909 Nobelin fysiologian tai lääketieteen palkinnon kilpirauhasen fysiologian, patologian ja kirurgian parissa tekemästään työstä ei valitettavasti onnistunut pelastamaan Marie de Verneuil'tä. Suomalainen frankofilia menetti valovoimaisen persoonan ja Verneuil'n poismeno koitui myös ensimmäiseksi takaiskuksi AFH:lle. Toinen koettiin pian seuraavana vuonna, kun lehtori Biaudet siirtyi niin ikään ajasta ikuisuuteen.

Helsingin haaraajaosto lopetti toimintansa virallisesti 1914, ja neljä vuotta myöhemmin sen jäänteet sulautettiin osaksi Club franco-anglais'ta ja sen alaosastoa Section françaisea. Vuonna 1924 tapahtui toinen fuusio Société France-Finlande -nimiseen yhdistykseen. AFH:n perintö on elänyt aina vuodesta 1936 alkaen yhä edelleen toimivassa Cercle franco-finlandais de Helsinki -yhdistyksessä. Suomi-Ranska yhdistys perustettiin puolestaan vuonna 1947 taidemaalari Eero Snellmanin aloitteesta elvyttämään maiden välisiä kulttuurisuhteita. Samoihin aikoihin solmittiin uudelleen virallinen yhteistyösopimus myös AF:n kanssa. Ystävyyseuratoiminnan maantieteellisen laajenemisen ja vahvistumisen myötä yhdistys muutettiin liittomuotoiseksi 1996.

FT Rose-Marie Peake

Tampereen yliopisto

Kirjallisuutta:

François Chaubet, "L'Alliance française ou la diplomatie de la langue (1883–1914)." *Revue historique* 4 (2004), 763–785.

Janet Horne, "To Spread the French Language Is to Extend the Patrie." *French Historical Studies* 40:1 (2017), 95–127.

Rose-Marie Peake, "Marie de Verneuil: Intellektuellin ranskattaren elämä ja toiminta 1800-luvun lopun Helsingissä." Teoksessa Outi Merisalo, Sini Sovijärvi & Heta Aali (toim.), *Ranska Helsingissä 1890–2020*. Artemisia 2021 (tulossa, nettiversio: <https://cerclehelelsinki.fi/wp-content/uploads/2021/01/MARIE-DE-VERNEUIL-FI-FR-R-M-Peake-010221.pdf>).

Kristina Ranki, *Isänmaa ja Ranska. Suomalainen frankofilia 1880–1914*. Bidrag till kännedom av Finlands natur och folk, 169. Väitöskirja, Helsingin yliopisto. Suomen Tiedeseura 2007.

ARMAS J. PULLA RANSKALAISEN KULTTUURIN VAIKUTTAJANA SUOMESSA

Kirjailija, pakinoitsija, piirtäjä ja mainonnan suunnittelija Armas J. Pulla (1904, Viipuri – 1981, Helsinki) toimi Suomi-Ranska yhdistyksen (la Société Finlande-France) hallituksen jäsenenä vuosina 1954–1970. Hän otti osaa yhdistyksen toimintaan muun muassa pitämällä luentoja, joista mainittakoon 13.3.1950 hänen pitämänsä esitelmä ”Vallankumouksen neuroosit”. Lisäksi Pulla oli nokkamiehenä mukana yhdistyksen matkoilla. Liiton pääsihteeri Liisa Peake muistaa, kuinka professori Ulla Jokinen, liiton hallituksen jäsen 1970-luvulla, kertoi olleensa Pullan apulaisena yhdistyksen järjestämällä Ranskan-matkalla.

Syntymävuodekseen Armas Josef Pulla ilmoitti mielellään saman vuoden, jolloin Bobrikov murhattiin. Syntymäkaupunkiaan, rakasta Viipuriaan, hän kutsui Pohjolan Alexandriaksi, sillä kaupungin kosmopoliittisuus vertautui Pullan mielestä Pariisiin, josta tuli hänelle toinen tärkeä kaupunki. Sukunimi Pulla on karjalan kieltä ja tarkoittaa kohoaa.

Pullan kaksi persoonaa

”Minussa on kaksi persoonaa, toinen, joka kirjoittelee ostereista, viineistä ja Jeanne d’Arcista ja toinen, joka juttuaa Ryhmystä ja Romppaisesta ja sipuliviinasta. Ranskaan matkustaa tietysti se ensimmäinen persoona, joka on sopeutunut maan elämäntyyliin ja viihtyy siellä mainiosti.”

Pullan ensimmäinen persoona jätti suuren jäljen suomalaiseen frankofiliaan. Tuo ensimmäinen persoona oli onnellinen öljypuun varjossa Provencessa; toinen persoona puolestaan kesämökin savusaunassa Vihdissä.

Helsingin Abrahaminkatu 15 A:ssa sijainneesta kodistaan Pulla lähti yleensä keväällä jokavuotiselle Ranskan matkalleen. Huhtikuut hän tavallisesti vietti Provencessa, toukokuut Pariisissa. Ensimmäisen Ranskan matkansa Pulla teki vuonna 1929. Tuolloin hän kiersi kunnan turistin tavoin läpi kaikki turistikohteet. Ne kerran nähtyään ja koettuaan saivat Eiffel-torni ja Champs Élysées jäädä. Joinakin vuosina hän pääsi Ranskaan vain kerran, toisina kahdesta neljään otteeseen. Sotavuosina oli pidettävä taukoa. Matkoja kertyi Pullan laskujen mukaan ehkä 80, ehkä 90. Yhtenä ”tuhansista Ranskaan kiintymisensä syistä” hän totesi veitikkamaiseen tyyliinsä olevan se, että ”siellä on Pariisi, joka olisi vallan Viipurin veroinen, jos Champs-Élysées olisi Torkkelinkatu.”

Pariisissa ollessaan Pulla viihtyi Seinen vasemman rannan Latinalaiskorttelissa, Quartier Latinissä. Siellä hänellä oli oma pieni ja kodikas kantahotellinsa, rue Saint-Sulpicen

Armas J. Pullan kuvitus Pariisin bukinisteista kirjassaan Neljä virtaa.

varrella sijainnut Hôtel de Grand Condé. Samaa hotellia Pariisin tukikohtanaan piti myöhemmin myös Helvi-tytär. Pariisin kaipuu näkyi myös kirjailijan lempimusiikissa. Läheisin chanson oli *Sous le ciel de Paris*, Pariisin taivaan alla.

Yksi Ranskaan rakastumisen syitä Pullalle oli maan historia. Pulla kuljeskeli Seinen rannoilla, tutki antikvaarisia kirjakauppoja ja bukinistien kokoelmia, joista hän hankki materiaalia Suomeen vietäväksi. Hän söi ravintoloissa, jutteli kadunmiesten kanssa ja tutuksi tuli myös Mimile, "Pariisin ainoa kuninkaallinen clochardi", jonka vakituinen olinpaikka oli Boulevard Saint-Germainen ja Rue de l'Ancienne Comédiens kulmassa sijaitseva metron tuuletusluukku. Ranskan matkansa Armas J. Pulla teki yksin. Vaimo Tellervo oli

puolestaan tyytyväinen saadessaan silloin aikaa lapsenlapsilleen. Muistelmateoksessaan ”Viipurilaisii muisteloj ja pariisilaisii” (1980) Pulla kertoo ensi askeleistaan ranskalaisuuden tiellä:

”Minua houkuttivat Pariisiin kerrassaan eri syyt kuin tulenkantajia. Minua eivät kiinnostaneet lainkaan kadut, joitten perspektiivi on kubismia enkä välittänyt hitustakaan reklaamitulienviekkimyrskystä, minä tahdoin tutustua historialliseen Pariisiin, kuljeskella kolmen muskettisoturien jalanjäljissä, perehtyä Quartier Latiniin ja vähän ranskalaiseen gastronomiaan. Eipä silti, mielinpä nähdä myös tulenkantajain päämajan, Café du Dömen.”

Tuolla reissullaan Pariisissa hän törmäsi Suomen pankin lasimalauksia tehneeseen taidemaalari Juho Rissaseen ja näki La Coupole-kahvilassa Joséphine Bakerin kesyn pantterinsa kanssa sekä laulajatarlegenda Mistinguettin.

Pullan tapa nostaa esille elämän pieniä sattumuksia huumorin sävyttäminä oli hänen kirjailijanahtaan ja juuri se on omiaan tekemään hänen kerronnastaan syvästi elämää ja ihmistä kunnioittavaa. Ranskan-kuvaukset luovat maasta rakastettavan kuvan ja osoittavat Pullan syvän kiintymyksen tuohon ”toiseen kotimaahansa”. Pulla oli monipuolinen kulttuurivaikuttaja; hän liikkui monipuolisesti kulttuurin eri saroilla ja hänen kiintymyksensä Ranskaan on osaltaan vaikuttanut suomalaisten Ranska-kuvaan.

Suomen Alexandre Dumas

Omana aikanaan lehdissä gallomaaniksi luonnehditun Pullan laaja Ranskaa käsittelevä tuotanto on monen suomalaisen frankofilin lempilukemistoa ja antikvaaristen kirja-kauppojen ikisuosikkeja. Erässä haastattelussa Pulla mainitsi omaksi lempilukemistokseen Alexandre Dumas’n Kolme muskettisoturia. Olipa Armas J. Pullan elämässä muitakin yhteneväisyyksiä Dumas’n elämään: kuten Dumas, myös Pulla oli gastronomi,

Armas J. Pulla.

Kuva Sisar Helvin perhealbumi.

écrivain-gastronome. Lisäksi molemmat kirjoittivat historiallisia seikkailuromaaneja.

Elämänsä aikana Pulla ehti ahkeroida kaiken muun tuotantonsa ja työskentelynsä ohella kunnioitettavan määrän Ranskaan liittyviä historiallisia seikkailuromaaneja sekä teoksia Ranskan gastronomiasta ja kulttuurihistoriasta. Tämän lisäksi hän kirjoitti yksin Ranskaa koskevia artikkeleita noin puolisoistatuhatta (Helsingin Sanomien haastattelussa 13.11. 1975 Pullan itsensä mainitsema määrä); Alkoholipolitiikkalehteen hän kirjoitti lähinnä Ranskan ruokakulttuuria käsitteleviä artikkeleita vuosina 1953–1972 ja Uuteen Suomeen pakinoita yli 30 vuoden ajan! Tytär sisar Helvi muistaa, kuinka isän työhuoneesta kuului jatkuva kirjoituskoneen ääni. Huoneeseen lapset saivat porttikiellon sen jälkeen, kun tytär Irja oli lainannut isän kirjoja ystävilleen

ja niitä ei koskaan palautettu. Ainoastaan Mosse-kissa sai pitää isälle seuraa työhuoneessa, muistelee tytär, ranskalaiseen sisaryhteisöön (Communauté des Diaconesses de Reuilly) kuuluva sisar Helvi. ”Työnteko on kuitenkin huvittavampaa kuin huvittelu” totesi Pulla eräässä haastattelussa siteeraten ranskalaista runoilija Baudelairea.

Nopeaan tahtiin toisiaan seuranneet Ranskan historiaa käsittelevät teokset osoittavat paitsi Pullan syvän kiinnostuksen Ranskan historiaan myös kovan työtahdin ja taidon kirjoittaa historiasta sekä tietokirjoja että mielikuvitusta ja historiallista faktaa yhdistäviä teoksia. Näin syntyivät mm. Kaunista Ranskaa (1936), Jeanne d’Arc, neitsytsoturi (1938), runoilija François Villonista sekä 1400-luvun Pariisista kertova romaani Runoilijan saa hirttää ilman muuta! (1941), seikkailuromaani Ei markiisi syö perunoita (1947), Ludvig XIV:n aikaan sijoittuva seikkailuromaani Eipäs tyrkitä sankaria! (1947), jossa miekkailija Raoul de l’Epaule-Droite tekee kaikkensa saadakseen aatelisarvon, Perunat sopivat herttualle (1949), Pariisia Caesarista Rissaseen (1952) sekä Ensimmäisen keisarikunnan aikaan sijoittuva Olen korpraali luonnoltani (1952) ja vielä kulttuurihistoriallisia retkiä Ranskan neljän suuren joen, Rhônen, Garonnen, Loiren ja Seinen, varsilla käsittelevä Neljä virtaa (1956).

Toista keisarikuntaa käsittelevässä teoksessaan Naisten keisarikunta (1961) Pulla analysoi oivaltavasti kadun erilaista asemaa suomalaisessa ja ranskalaisessa elämäntavassa ja yhteiskunnassa: ”Suomalaisille katu on katu: se on tarpeen mentäessä jonnekin tai tultaessa jostakin. Ranskalaisille katu on mitä suurimmassa määrin elämän ja elämänilmiöiden näyttämö, ja nimenomaan siitä kadusta, joka kantaa nimeä bulevardi, on tullut hänelle – ja pariisilaiselle erityisesti – todellinen instituutio.”

Kapteeni Leo Rainio-nimimerkillä julkaistuja yhteisteoksia Mika Waltarin kanssa julkaistiin kolme. Pulla kutsui yhteistyötä ”romaanitehtaaksi”. Yhteistyö sai alkunsa vuoden 1930 vaiheilla. Keisarin tekohampaat, Punainen madonna, Älkää ampuko pianistia ilmestyivät vuosina 1931 ja 1932. Neljännen Rainio-romaanin, Lempeän korvanleikkaajan (1933) Pulla kirjoitti yksin.

Mika Waltarin kanssa kirjoitettu Keisarin tekohampaat (1931) alkaa hauskan ytimekkäästi. Tapahtuminen ajankohdaksi on valittu Armas J. Pullan ensimmäisen Pariisin matkan vuosi: ”Oli yö. Oli Pariisi ja oli Selectin baari. Sitä paitsi oli vuosi 1929.”

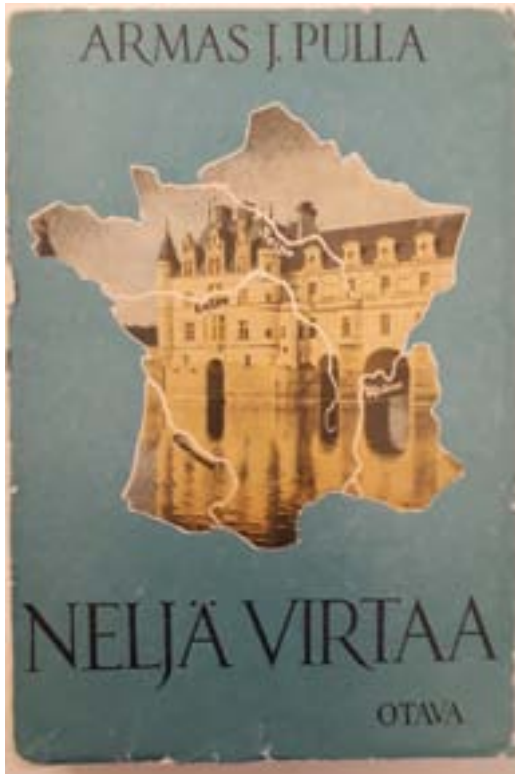
”Viipurilaise rakkaus assuu syvämmes ja vassas”

Kulinaristi Armas J. Pulla omistautui myös Suomen ja Ranskan ruokakulttuurien asialle: hän on Suomen gastronomian historian yksi suurimmista suomalaisen ruokakulttuurin esillä pitäjistä ja puolestapuhujista.

Pulla kertoi äitinsä tavallaan ”pilanneensa” hänet ruoalla. Äiti, leppävirtalainen Emma Sofia o.s. Itkonen, oli työskennellyt kahdeksan vuotta Pietarissa ja hallitsi ranskalais-venäläisen keittiön. Pulla kertoi jo kotona tottuneensa kaikenlaisiin makuihin: ”kotona syötiin aina hyvin, äiti pystyi tekemään vähästä ja vähällä herkullista”. Myös pojasta kasvoi hyvä ruoanlaittaja.

Pulla huomautti, että suomalainen kirjallisuus, päinvastoin kuin ranskalainen kirjallisuus, harvoin sivuaa ruokaa. Hän itse puolestaan palasi usein lempiteemaansa Ranskan gastronomiaan myös kulttuurihistoriallisissa teoksissaan.

Pullan sotaa edeltäneet matkat Ranskaan ajoittuvat aikaan, jolloin Ranskan gastronomiassa oli vallalla erittäin voimakas maakunnallisten ruokien esiin nostamisen vaihe. Ajan

kuuluisimmat gastronomit, kuten Maurice Edmond Sailland eli Curnonsky (1872 – 1956) ylistivät maakuntaruokia. Samanlaista ruoka-ajattelua Pulla toi Suomeen ja tunsi itsensä täysin tuon ajan suurten gastronomien hengenheimolaiseksi. Pulla yhdisti ajan ranskalaisen gastronomisen virtauksen toimintaansa kotimaassaan. Hän toi esiin ruokakulttuurin omana osana kulttuuria lukuisilla eri foorumeilla. Pulla nosti ruokailutavat, ruoat ja juomat tärkeäksi puheenaiheeksi – jota ne perinteisesti ovat Ranskassa – ja halusi siten opettaa maanmiehensäkin puhumaan hyvän ruoan suomista nautinnoista. Le discours gastronomique, puhe ruoista ja juomista, oli hänelle tärkeää niiden nauttimisen ohella ja Pulla korosti sitä, että ateriointi ei saa olla pelkkä nopea toimitus. Pulla halusi nostaa ranskalaisten mallin mukaan suomalaisten itsetuntoa omasta ruokakulttuuristaan. Pulla kirjoitti myös gastronomian historian teoksia, mm. teokset Leipää ja

viiniä (1964) sekä Vatsan muistelmia, Gastronomiamia Anakreonista Ville Vallgreniin (1970). Pulla korosti voimakkaasti myös juomakulttuurin olevan osa gastronomiamia ja kirjoittikin aiheesta teoksen Älä ota ellet osaa (1973). Pulla oli un écrivain-gastronome par excellence!

Paistinkääntäjien kansainvälinen järjestö, Confrérie de la Chaîne des Rôtisseurs, laajeni Suomeen, kun Suomen Paistinkääntäjien veljeskunta aloitti toimintansa Helsingissä vuonna 1963. Veljeskunnan jäsenenä Pulla toimi arvokkaana linkkinä Ranskaan. Jäsenet sitoutuvat toimimaan kansallisen ruokakulttuurin puolesta ja Pulla teki sen antaumuksella. Suomalaisten olisi hänen mielestään kunnioitettava enemmän perinteisiä ruokiaan, kuten suomalaista lihakeittoa, mustikkakeittoa tai tattaripuuroa.

Ranskan maakuntaruoista hänen lempiruokansa oli cassoulet, mutta myös bouillabaisse, osterit sekä sammakot kuuluivat mieluisiin herkkuihin.

Vuonna 1930 Pariisiin kuudenteen kaupunginosaan perustetusta sammakkoravintolasta, Roger La Grenouille, osoitteessa 26 -28 rue des Grands Augustins, tuli Pullan suosikkiravintola, jonka ravintoloitsijan kanssa hän ystävystyi. Siellä käynnin myös tytär Helvi hyvin muistaa.

Helsingin Sanomien Torstain vieras -haastattelussa (13.11. 1975) Pulla kertoo kertojatyyliinsä uskollisesti ateristiasta, jota hän ei unohda:

"...kerran osuin Saintes-Maries-de-la-Mer'ssä, Välimeren rannalla, ravintolaan, joka oli täynnä saksalaisia turisteja. Kun istahdin, lennätti tarjoilija minunkin eteeni samanlaisen leikkelelautasen, jollainen oli jokaisen saksalaisen edessä. Ilmoitin, etten siitä välittänyt, en yhtään.

"Monsieur haluaa...?"

"Erikoisuuttanne: merietanoita!"

"Ah!" henkäisi tarjoilija. "Ja sitten?"

"Härkää paimenten tapaan, Camarguen riisiä."

Tarjoilija säteili.

"Ja viiniksi?"

"Frontignania!"

Silloin tuli isäntäkin paikalle. Ja minua palveltiin kuin ruhtinasta, ja isäntä sanoi:

"Monsieuriä on ilo palvella! Mutta että nuo saksalaiset tulevat tänne etelään popsimaan kinkkua ja makkaraa ja juomaan olutta...Aah! Hirveätä."

Monet tahot saivat nauttia Armas J. Pullan asiantuntemuksesta. Hän oli kysytty esitelmöitsijä, jonka lempiaiheita oli ranskalainen ruokakulttuuri (Pulla esitelmöi aiheesta mm. Suomen Gastronomisen Seuran vuosikokouksessa 24.2.1965). Lopulta myös Suomen televisiossa innostuttiin aiheesta. Televisio aloitti 17.9.1959 gastronomisen esitelysarjan, jonka ensimmäisessä jaksossa Pulla puhui ranskalaisesta keittiöstä ja söi etanoita. Ohjelmassa pöytään kannettiin viinipullo. Se oli ensimmäinen kerta, kun Suomen televisiossa näytettiin viinipullo! Pulla kertoi aterioinnin lomassa välähdyksiä Ranskan maakuntien erikoisruoista ja niiden valmistuksesta, esitteli ranskalaisten ravintoloiden ruokalistoja ja istui pariisilaisessa katukahvilassa Sacré-Cœurin maisemissa. Kulissina ohjelmassa oli 3 x 3 metrin valokuvasuurennos pariisilaisesta kahvilasta.

Jarmo Kehusmaa, FM

Lähteet:

Alkoholipolitiikka-aikakauskirja N:o 5, 1959

Alkoholipolitiikka-aikakauskirja N:o 2, 1965

Helsingin Sanomat 13.11. 1975

Kirjoittajan mainitsemat Armas J. Pullan teokset.

Pulla, Armas J.: Viipurilaisii muisteloj ja pariisilaisii. Otava 1980

Pääsihteeri Liisa Peaken haastattelu

Sisar Helvin isästään kokoamat arkistot

NUORET AIKUISET INNOSTUIVAT RANSKASTA 1980-LUVULLA:

NUORISOTOIMIKUNTA JA STIPENDIRAHASTO – LEGENDAARINEN LE CLUB NANCY – KUNNIANOSOITUS OUTI SAVONLAHDELLE

Suureksi onnekseni kuulun sukupolveen, joka sai opiskella ranskaa jo koulussa. Mielenkiintoni vain kasvoi saadessani nauttia tasokkaasta opetuksesta Helsingin yliopiston romaanisen filologian laitoksella ja sittemmin stipendillä jatko-opiskelijana Ranskassa (Centre universitaire européen de Nancy). Nostalgiset opiskeluaikat 1970-luvulla ja intensiiviset nuoruuden työvuodet kulttuurin ja opetuksen alalla erityisesti 1980-1990-luvuilla väikkyvät mielessäni aikakautena, jolloin kunnollista ranskan- ja muiden kielten kuin englannin taitoa arvostettiin ja niiden osaajat saivat kiintoisia töitä.

Rakkaus Ranskaan ja sen kieleen tuskin on Suomesta hälventynyt, mutta maamme tarjoamat puitteet hyvän kielitaidon saavuttamiseen ovat huolestuttavasti kaventuneet. Euroopan unioniin liittymisen myötä koettu lyhytaikainen ranskainnostus vaipui käsitämättömän nopeasti unholaan ja ”pienten kielten” opetuksen systemaattinen alasajo maamme kouluissa alkoi, yltäen lopulta korkeakouluihin. Tämä tapahtui aikana, jolloin nuorille avautuivat loistavat opiskelumahdollisuudet juuri EU:n, esim. Erasmus-vaihto-ohjelman myötä. Tällaisista foorumeista oma sukupolveni saattoi vain unelmoida.

Ennen Helsingin Cercle franco-finlandais ry:n puheenjohtajuutta (1999–) olin nuorena aikuise-
na 1980-luvulla intoa puhkuen mukana silloisen Suomi-Ranska Yhdistys ry:n Nuorisotoimikunnassa sen perustamisesta (1982) lähtien. Sen ensimmäisen puheenjohtajan, opiskelutoverini ja sydänystäväni, Outi Savonlahden (Helsinki 1950–Joensuu 2016) kanssa perustimme toimikunnalle oman stipendirahaston, josta apurahoja alettiin jakaa vuonna 1983. Rahat hankimme anomuksilla ja henkilökohtaisilla käynneillä yrityksissä. Outin innostamana – ja pitkälti yhdessä hänen kanssaan – toimitin Opetusministeriön tuella käytännöllisen, nuorille suunnatun Haluatko Ranskaan-opaskirjan (1982). Sekä rahaston että opaskirjan tarve oli ilmeinen: nuoret suomalaiset halusivat Ranskaan opiskelemaan, harjoitteluun tai töihin. Tarjolla oleva tiedottaminen oli niukkaa ja vaikeasti löydettävissä. Kirjasen kuvitti journalisti ja taiteilija Juha Tantt, joka vaimonsa, gastronomiaan erikoistuneen toimittajan Anna-Maija Tantun lailla oli suuri Ranskan ystävä.

*Ranskan suurlähetystö Helsingissä 14.7.1982.
Vas. Outi Savonlahti, Sini Sovijärvi ja
ranskalainen ystävämmme Brigitte Yollant
Nancysta. Kuva: Mauriz Hellström.*

Suomi-Ranska Yhdistys ry:n Nuorisotoimikunnan ensimmäisten stipendiaattien joukossa oli lukiolainen Jaakko Nuutila v. 1983. Kanssani tässä kuvassa (vas.) hän on jo urallaan pitkälle edennyt kansainvälinen ammattilainen: ravintola Savoy'n keittiömestari. Meneillään ovat kuvaukset Ylen tv-sarjaan Ikkunoita Eurooppaan (ohjaaja Tuulikki Jalli), vuonna 1999 ravintola Savoy'n terassilla. Samoihin aikoihin olin juuri aloittanut Helsingin CFF:n puheenjohtajana. Kuva: Jyrki Valkama/Yle.

Kansallis-Osake-Pankki oli stipendirahaston suurin sponsori. Hallintoneuvoston jäsen Matti Hurme oli innostunut frankofili. Ensimmäisiin stipendiaatteihin 1983 kuului lukiolainen Jaakko Nuutila, joka tahtoi lähteä Bordeaux'hon tutustumaan gastronomiaan ja ravintolatyöhön. Muistan, kuinka Outin kanssa tutkimme hänen vaikuttavaa hakemustaan, jossa Ranskan-harjoittelu oli perusteltu ja yksityiskohtaisesti suunniteltu. Alansa kärkeen nousseena keittiömestarina Jaakko väitteli tohtoriksi 2016 Helsingin yliopistossa Suomen luonnonmukaisesta ruokaketjusta. Nyt (2021) meneillään on jo toinen väitöskirja. Ranskaan ja kansainvälisyyteen liittyvä, tuon kaukaisen stipendin myötä syntynyt ystävytemme ja yhteistyömme on säilynyt halki vuosien. Meitä on Ranskan lisäksi yhdistänyt suuri rakkaus eläimiin ja luontoon. Haastattelin Jaakko Nuutilaa Ylen TV-sarjaan Ikkunoita Eurooppaan (ohjaus Tuulikki Jalli) vuonna 1999 hänen ollessaan ravintola Savoy'n keittiömestari – ja vuosia myöhemmin Yle Radio 1:n Kuusi kuvaa -sarjaan vuonna 2018.

Outi Savonlahden ja ystäväpiirin kanssa perustimme Le Club Nancy ry -nimisen yhdistyksen (1980), joka keräsi piireihinsä nuoria aikuisia, jotka kaipasivat älykäästä ja tasokasta Ranska-henkistä toimintaa kepeässä formaatissa. Klubi syntyi meidän muutaman, Centre européen universitaire de Nancyssa stipendiaatteina jatko-opintonsa suorittaneiden innostuksen ja aloitteen myötä (Outi Savonlahti, Jukka-Pekka Virtanen, Maria Serenius, Leena Kurki, Merja Aahos, Sini Sovijärvi, Juha Parikka). Nancy'n arvokkaasta opinahjosta olimme löytäneet Ranskan sen hienoimmalla tasolla. Vastapainona silloiselle, toki arvostamallamme, mutta mielestämme jäykähkölle Helsingin Cerclelle klubimme etsi uusia ratkaisuja: moni Ranskasta ammatillisesti tai muutoin kiinnostunut nuori ei osannut ranskaa riittävästi – tai ei lainkaan. Missiomme oli tehdä Ranskaa ja ranskalaisuutta tunnetuksi ja

Le Club Nancy'n Loppiaisjuhlat Laulumiesten ravintolassa 12.1.1984. Vas. Ranskan suurlähettiläs Philippe Husson (lähettiläs 1984–1986), illan kuningatar Marja Hirvensalo, Arkkio Niini ja klubin puheenjohtaja Outi Savonlahti. Kuva: Sini Sovijärven arkistot.

Le Club Nancy'n illanistujaiset Marja ja Tapio Sereniuksen kodissa Helsingin Laajasalossa 30.1.1980. Vas. Anu Jaantila, Marja Hirvensalo sylissänsä Julia Gonneau, Terella Gonneau ja Kirsi Aromaa. Kuva: Sini Sovijärven arkistot.

helpommin lähestyttäväksi ilman, että puutteellinen kielitaito olisi esteenä. Niinpä iltojemme kieli oli usein suomi. Klubimme oli Cerclen "pikkusisar", toimimme aina lämpimässä yhteistyössä.

Vuonna 1984 yhdistyksessämme oli jäseniä 195. Tapahtumia järjestettiin tiheästi ja osasimme myös juhlia. Kutsuimme tilaisuuksiimme aina myös vanhempaa yliopistoväkeä, cercleläisiä ja ranskalaista diplomaattikuntaa. He noudattivatkin kutsua mielellään!

Klubimme kautta varhaisimpia suurlähettilästäuttavuuksiani olivat Jacques Chazelle (1975–1981), Philippe Husson (1981–1984) ja Marcel Beaux (1984–1986). He olivat mukana Le Club Nancy'n kuuluissa tammikuisissa Loppiaisjuhlissa, joita minulla oli ilo juontaa ja joissa ranskalaisperinteen mukaan kruunattiin illan kuningas tai kuningatar, le roi tai la reine. Keväisin juhlimme Lothringenin mirabelle-luumujen inspiroimina keltaista juhlaa, jossa tunnelma oli aina katossa.

Yksi kantavista ideoistamme oli kutsua juhliimme esiintymään suomalaisia, nousevia taiteilijoita. Esim. näyttelijä Jukka Puotila piti meille legendaarisen show'n, jossa hän mm. imitoi ranskalaisia puhumalla täyttä hömppäranskaa. Silloinen suurlähettiläs Philippe Husson nauroi katketakseen. Esiintyjien joukossa olivat myös balettianssijat, sisarukset Kirsi ja Jukka Aromaa.

Helsingin Cerclen silloinen puheenjohtaja, apulaisprofessori Jaakko Ahokas, oli usein nähty, seurallinen vieras illoissamme. Hänen italiankielinen Elda-vaimonsa hurmasi kaikki. Kunniajäsenkaartimme oli melkoinen: professorit Matti Klinge, Tauno Nurmela, Maija Lehtonen, Aimo Sakari ja Olli Välikangas, apulaisprofessori Jaakko Ahokas ja suurlähettiläs Ralph Enckell. Klubimme yhdisti sukupolvia.

Pyöritimme persoonallista yhdistystämme aktiivisesti usean vuoden ajan, mutta koontumistilojen löytäminen kävi lopulta hankalaksi ja kalliiksi. Olimme nuoria, etenimme uralla, jotkut perustivat perheen – klubimme vaimeni. Nuorista klubilaisista moni on tehnyt näyttävän uran yhteiskunnan, kulttuurin tai talouselämän aloilla. Ja monista on tullut senioreina Helsingin Cerclen jäseniä. Siellä me seurustelemme edelleen.

Omat Ranska-kuvioni jatkuivat klubitoiminnan jälkeenkin monissa yhteyksissä Outi Savonlahden kanssa. Saimme kutsun Ranskan kansallispäivän viettoon suurlähetystöön, ensimmäisen kerran ehkä v. 1980 ja samoihin aikoihin osallistuimme ensi kerran myös Helsingin ranskalaisen koulun sydäntalvella järjestettävään tyylikkääseen galaan Laiturinkadulla. Vuosia myöhemmin juonsin samaista juhlaa, lähes kahden vuosikymmenen ajan, koulun tiloissa Raumantiellä Munkkiniemessä.

Ansiokas ystävättäreni Outi Savonlahti toimi Ranskan suurlähetystössä lehdistösihteerinä (1979–1984). Työ innoitti hänet erikoistumaan viestintään ja PR-toimintaan. Vuodesta

1990 hän toimi Joensuun yliopiston (v. 2010 Itä-Suomen yliopisto) kansainvälisten asiain päällikkönä. Hän oli maamme korkeakoulutuksen kansainvälistymisen tienraivaaja, jonka ammattitaito tuli esiin parhaimmillaan hänen tavassaan rakentaa ja ylläpitää poikkeuksellisen kattavia, kansainvälisiä yhteistyöverkostoja ja terävästi ennakoita toimintaympäristön muutoksia. Yliopisto toimi esimerkkinä Suomen muille korkeakouluille, ulkomaisten opiskelijoiden määrä kasvoi ripeästi.

Yhteyksiensä kautta Savonlahti edisti stipendiohjelmia nuorten kansainvälistymisen hyväksi samalla inspiroiden opettajakuntaa ja yrityksiä kansainväliseen verkostoitumiseen. Outi tunnettiin hienovaraisena voimapersoonana, jonka tarttuva innostus vei mittavat hankkeet yli rajojen aina menestykselliseen päätökseen.

Uransa ansioista Outi sai Suomen Valkoisen Ruusun ritarimerkin v. 2003. Hänen toimintansa Suomen ja Ranskan välisten suhteiden hyväksi sai edelleen tunnustusta, kun Ranskan suurlähetystö nimitti hänet Ranskan Joensuun kunniakonsuliksi samana vuonna. Tehtävässään hän toimi ansiokkaasti, kulttuurin ja tieteen alan kohtaamisten lämminhenkisenä emäntänä. Ranskan valtio myönsi hänelle Chevalier dans l'Ordre des Palmes académiques -ritarimerkin vuonna 2011 sekä Chevalier dans l'Ordre national du Mérite -ritarimerkin 25.5.2016. Tärkeää oli myös toiminta Joensuun Oopperayhdistyksen johtokunnassa rakkaan harrastuksen, musiikin, parissa. Outi nimitettiin Joensuun Eteläisen Rotaryklubin presidentiksi 2016–2017. Työ jäi kesken.

Suuria hetkiä Ranskan suurlähetystössä Helsingissä. Oikealla Itä-Suomen yliopiston kansainvälisten asiain päällikkö Outi Savonlahti, Chevalier dans l'ordre national du Mérite -ritarikunnan tuore ritari 25.5.2016. Keskellä suurlähettiläs Serge Mostura ja vasemmalla minä, liikuttuneena. Outi menehtyi pian tämän lämminhenkisen tilaisuuden jälkeen, 9.8.2016. Kuva: Ranskan suurlähetystö.

Rakas ystäväni, suuri innostajani ja kannustajani FM Outi Savonlahti menehtyi sairautteen 9.8.2016. Vielä 21.5.2016 hän ehti emännöidä yhdessä Joensuun suomalais-ranskalaisen yhdistyksen puheenjohtajan Pirjo Passojan kanssa SRYLin liittokokousta. Nautimme viimeisen yhteisen illallistemme Kimmelissä. Aterian oli taitavasti valmistanut ravintolassa työskentelevä ranskalainen keittiömestari. Totesimme nuoruutemme Suomen muuttuneen.

Ranskan suurlähettiläs Serge Mostura osallistui kanssani kauniisiin hautajaisiin Joensuussa. Mukana oli suvun lisäksi joukko uskollisia ystäviä, arvostavia kollegoita ja kansainvälisten verkostojen edustajia. Itä-Suomen yliopisto on sittemmin perustanut Outi Savonlahti -stipendirahaston hänen muistolleen.

Sini Sovijärvi, FM, toimittaja ja Helsingin CFF:n puheenjohtaja.

SUGGESTOPEDISET KIELIKURSSIT

Euroopan Unioniin liittymisen aattona ranskan kielen kurssien kysyntä kasvoi Suomessa. Niinpä SRYL ryhtyi järjestämään kielikursseja, joiden vetäjäksi pestattiin HuK, kouluttaja Kirsti Kontio-Ollila, Valkeakosken Suomi-Ranska -yhdistyksen silloinen maineikas puheenjohtaja.

Ensimmäinen Kirstin ideoima Actualités Françaises -kurssi järjestettiin ranskalaisella koululla Laivurinkadulla v. 1993. Erottuakseen muusta kurssitarjonnasta opetusmenetäksi valikoitui suggestopedia, Kirstin jo vuosia käyttämä opetusmenetelmä. Kurssitoiminta Kirstin opissa jatkui myös Raumantiellä Munkkivuoressa (jonne muutettiin v. 1994) ja jatkui myös muualla lähempänä Helsingin keskustaa näihin päiviin asti. Kesäkurssillaiset saivat nauttia Päijät-Hämeen ihanuudesta historiallisessa Tunkelon Isotalossa Längelmäellä, missä järjestettiin myös koululaisille ranskankurseja.

Liisa Peake

Notre chère amie Kiki - C'est NOUS qui vous remercions!

Onnekas Ranskan kielen opiskelijoiden joukkomme muistelee iloisia hetkiä ja oppitunteja mahtavan opettajamme Kirsti Kontio-Ollilan seurassa. Erinäiset syyt innostivat meitä osallistumaan SRLY:n intensiivikurssille Ranskalaiselle koululle, sellaisia kuten Liisa Peaken houkuttelu, lapsi ranskalaisessa koulussa tai silkka intohimo ja kiinnostus Ranskan kieltä ja kulttuuria kohtaan. Osalla meistä oli taustaa jo kouluajoilta tai muilta kursseilta, mutta ainakin pari kolme lähti seikkailuun kylmiltään. Ja nyt tätä tietä on kuljettu jo yli 15 vuotta. Ranska avautui ja kielen opiskelusta kehittyi meille uusi antoisa harrastus. Ilman Kikiä näin olisi tuskin käynyt.

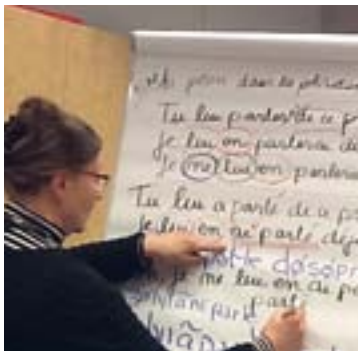
Pienestä n. 10 hengen ryhmästäme muodostui pian ydinjoukko, joka on sittemmin osallistunut näille kurseille jo useana vuonna. Syy on ilmeinen. Kikin energinen iloinen persoona ja tehokkaat opetusmenetodit tempaisivat meidät heti mukaansa. Ja olihan se alkuun mukavaa olla suggestopedisella kurssilla, kun sai pötkötellä patjoilla ja antaa ranskan kielen virrata kehoon kuin itsestään. Myös moni muu lisäksemme on päässyt nauttimaan vuosittaisista kurseistamme, niiden ranskalaisesta tunnelmasta ja riemukasta hetkistä.

Kikin kurssilaisten iloista ydinjoukkoa: vasemmalta Irene Mäkipää (Céleste), Sirikka Palvi (Mélanie), Kiki alias Kirsti Kontio-Ollila (Séraphine), Katriina Murtomaa (Catherine) ja Riitta Meri (Chiara). Takarivissä Jukka Jousjärvi (Socrates).

Kuva: Seppo Meri (Sébastien)

Opiskeluun paneuduttiin aina intensiivisesti ja pitkien viikonloppujen kurssipäivien jälkeen tunsimme saaneensa todellisen kielikyllyn. Sukelsimme ranskalaiseen elämäntapaan mitä moninaisimpien aiheiden kautta aina kulttuurista ja taiteesta ranskalaiseen arkeen ja päivänpolitiikkaan saakka. Noina hetkinä unohti itsekkin, ettei lähtökohtaisesti osannut puhua ranskaa. Vaikka tunnit sujuivat näennäisen rennossa ja välittömässä ilmapiirissä, pohjautuivat ne kuitenkin Kikin

*Ranskan pienillä sanoilla on suuri merkitys.
Kiki opettamassa sanajärjestystä ja ääntämistä.
Kuva Seppo Meri*

huolellisesti valmistelemaan materiaaliin. Kielioppia käytiin läpi systemaattisesti ja vaikeimpia kohtia toistettiin kunnes ne jäivät mieleen. Ja kuinka ihmeellinen onkaan futuuri! Kiki piirsi lattiaan ympyrän ja arvuutteli mikä se on, kunnes hyppäsi itse sen sisään. Comme c'est fascinant ! Ranskan kielessä voi mennä tulevaisuuteen, mutta suomen kielessä ei.

Hauskimpiin harjoituksiin kuuluivat ryhmätyöt, joissa sai panna liikkeelle paitsi ranskan taitonsa myös luovuutensa. Kielen lisäksi saimme nimittäin koulutusta moniin eri ammatteihin. Pääsimme esittämään taitojamme esimerkiksi tori- tai lihakauppiaina, luomuviljelijöinä, tullivirkailijoina, taidemaalareina, oopperatähtinä ja jopa lennonvalvojina. Näytelmärooleja oli runsaasti ja esitykset päättyivät yleisesti pitelemättömiin yhteisiin naurun purkauksiin. Ne kasvattivat paitsi esiintymistaitoja myös itseluottamusta. Nolaamista ei tarvinnut pelätä ja jos sattuikin tulemaan nolatuksi, niin tehtiin se niin perusteellisesti, että ujoinkin osallistuja siitä vain karaistui. Kirsti itse ei koskaan häkeltynyt, vaan jos jotain meni pieleen, löytyi häneltä nitropurkki aina taskusta - "J'ai besoin d'un nitro !". Sen jälkeen riitti taas voimia korjata virheitä ja lähteä kertaamaan kielioppia. Seikkaperäisen kertauksen jälkeen Kikillä oli tapana todeta: "C'était une bonne question..."

Kikin kurssi nosti itsetuntoa myös siinä, että sen tekstit olivat paitsi mielenkiintoisia myös haastavia. Tunne siitä, että koko ajan oppii – ja jo osaakin – vahvistui. Parhaisiin oppimiselämyksiin kuuluivat Kikin kuullun ymmärtämisen harjoitukset. Videoita – uutislähetyksiä, haastatteluja, reportaaseja – kuunneltiin niin monta kertaa, että lopulta jokainen ymmärsi, eikä kenenkään tarvinnut pyytää "une fois de plus". Tämä keskittyneet kuunteleminen muodostui meille kaikille merkittäväksi opiksi ja myöhemmin myös suureksi hyödyksi. Nyt osaamme ja kykenemme jatkamaan ominkin päin ranskankielisten TV-ohjelmien, uutisten ja laulujen ja tulkkaamisen kautta. Bonuksena ovat tietomme niin ranskalaisesta elämänmenosta, kulttuurista, politiikasta kuin yhteiskunnastakin laajentuneet.

Paljolti Kikin positiivisuuden ja kannustavan asenteen ansiota oli myös se, että pieni ryhmämme hitsautui yhteen ja oppi tuntemaan toisensa – ranskalaisilla nimillään tietenkin. Kahvitauoilla meillä oli tapana kokoontua Liisan pieneen toimistoon juttelemaan, lounastauoilla suuntasimme puolestaan Munkkivuoren kahviloihin. Näin myös syntyi kurssien yli kantavia ystävyyksiä. Seuraavaa kurssia odotettiin aina innolla ja kun pääsy ranskalaiselle koululle estyi, löysimme onneksi uuden paikan jatko-opinnoillemme, jotka ovatkin jatkuneet aina näihin päiviin asti.

Yritimme osoittaa ansaittuja kiitoksia Kikille, jonka painokas vastaus oli aina kuitenkin: "C'est MOI qui vous remercie !". Tästä kehkeytyi lopulta oma yhteinen mottomme Kikille: "C'est NOUS qui vous remercions !". Siihen yhtyvät varmasti kaikki muutkin hänen kursseillaan käyneet opiskelijat. Kiitokset Kirsti!

Irene Mäkipää, Riitta Meri, Sirkka Palvi, Mirja Ukkonen, Kati Murtomaa, Jukka Jousjärvi ja Seppo Meri, suggestopedisen kielikurssin opiskelijoita

JUHANI HÄRMÄ

PUHEENJOHTAJANA EU-SUOMEN ALKUVUOSINA

Juhani Härmä (s. 1949) toimi SRYL:n puheenjohtajana vuosina 1997–2005.

Romaanisen filologian emeritusprofessori Juhani Härmä on ollut mukana SRYL:n ja siihen liittyvien yhdistysten ja säätiöiden toiminnassa pitkään. Hänen nimensä, jos myös toimintansakin ovat monelle tuttuja, mutta persoonana hän on jäänyt etäiseksi. Asiallinen, totinen ja siksi kenties hieman arvoituksellinen Härmä osaa häivyttää henkilönsä asioista, jotka hän tunnetusti hoitaa moitteettomasti, ajoissa ja asiantuntevasti.

Un gentilhomme, jossa mieleenpainuvinta on hänen toimintansa, jolla on niin päämäärä kuin strategia sen saavuttamiseksi. Yhteistyökykyinen toimija, joka jakaa hattuun sulat, jotka eivät kuulu pelkästään puheenjohtajalle, jos nyt Härmä sulista niin on edes kiinnostunut.

Ei siis ihme, että hän muistelee SRYL-puheenjohtajuutensa vuosia antoisaksi kaudeksi mainiten erikseen silloisen pääsihteerin Liisa Peaken vahvan toiminnan liiton puolesta.

Juhani Härmä teki pitkän uran Jyväskylän sekä Helsingin yliopistoissa ja toimi myös vierailevana Suomen kielen ja kulttuurin apulaisprofessorina Pariisin III yliopistossa (Sorbonne Nouvelle) vuosina 1991-94. Pariisin pestiä voisi kutsua pitkähäköksi Härmä-kaudeksi, sillä hän seurasi siinä vaimoaan, italialaisen filologian emerita professori Elina Suomela-Härmää, joka oli hoitanut tehtävää vuosina 1988–91.

Härmän tutkimuskohteena on ollut nykyranskan lauseoppi ja tekstilingvistiikka, joita taitoja hän on myöhemmin hyödyntänyt tutkiessaan 1700–1800-luvun suomalaisten, joskin varsin suomenruotsalaisten ranskaksi käydyin kirjeenvaihdon kielellisiä rakenteita. Erityisesti Helsingin asemakaavaan vaikuttaneen valtioneuvos, senaattori J. A. Ehrenströmin (1762–1847) kirjeitä kollegoilleen Pietariin. Kirjeiden muodollisuudet, ruotsin ja ranskan kielten vuorovaikutus lienevätkin omiaan nostattamaan piirun tarkan Härmän mielenkiinnon. Mutta yksityiskohdista ammentava professori emeritus on ollut tarkka myös omistautuneelle puheenjohtajuudelle.

Tohtoriksi vuonna 1979 väitellyt Härmä vietti lapsuutensa Lissabonissa 1950-luvulla. Ranskalaisen koulun läheisyys kotikulmilla Portugalissa sinetöi hänen elämänsä suunnan ranskan kieleen. Palattuaan Suomeen Ranskan kieli valikoitui ikään kuin ”mielikuvituksen puutteesta sopivaksi opiskeluaineeksi”, toteaa Härmä. Ei siis rakkautta Ranskaan ensisilmäyksellä, vaan käytännön sanelema päätös. Mutta ranska – ja Ranska – avautuivat hänelle vihdoinkin 1990-luvun alussa kokonaan toisessa ulottuvuudessa, kun tilaisuus tarjoutui hakea Sorbonneeseen Suomen kielen ja kulttuurin apulaisprofessoriksi. Härmä ajatteli ensiksi viettävänsä kaupungissa pestinsä velvoittaman määräajan, mutta ehtiikin ihastua kaupunkiin, kieleen ja kulttuuriin siinä määrin, että työrupeama venyi aina

vuoteen 1994 asti. ”Se aika oli vedenjakaja elämässäni”, Härmä sanoo.

SRYL:n piiriin Härmä oli tullut aikoinaan jo vuonna 1984, ensin tilintarkastajaksi, sitten kaksi vuotta myöhemmin jäseneksi silloiseen hallitukseen kuuluneeseen varsin laajaan 40-henkiseen työvaliokuntaan. SRYL:n rakennemuutoksen jälkeen muodostettiin uusi hallitus, jonka jäsenistö koostui suurelta osin vanhasta työvaliokunnasta.

Työvaliokunta 1990: vas. Nora Kalso, Tore Modeen, Juhani Härmä, Liisa Peake, Arwi Viitanen ja Gunn de la Chapelle.

Härmä seurasi puheenjohtajana teatterinjohtaja Calle Öhmania, joka toimi liiton puheenjohtajana vuoteen 1996 saakka. Puheenjohtajuuskautensa alkajaisiksi Härmä sai toimia liiton 50-vuotisjuhlan ruorissa, joskin muistuttaa jälleen heti työtovereidensa, niin liiton varapuheenjohtaja, juristi Sinikka Mertanon kuin pääsihteeri Liisa Peaken avusta ja tuesta seremonioiden valmistelussa.

90-luvun lopulla riitti vielä Centre Culturel Français'n puolesta Ranskan valtion tukemia luennoitsijoita kiertämään esitelmöimässä liiton yhdistyksissä. Ranskalaisia lehtoreitakin piisasi ainakin Helsingin, Jyväskylän ja Turun yliopistoissa, eivätkä ranskankieliset luennoitsijat Belgiasta tai Kanadasta olleet harvinaisuuksia noihin aikoihin. Omana opiskeluaikanaan 1960-luvulla Härmä muistelee Helsingin yliopistossa olleen peräti neljä ranskalaista lehtoria.

SRYL:n puheenjohtajuuskaudestaan Härmä mainitsee pääsihteerin aktiivisuuden OPO-toiminnan pyörittämisessä ja nuorisotoimintaan panostetun lisäksi erityisellä stipendirahastolla.

Euroopan Unioniin liittymisen myötä ranskan kielen arvo nousi Suomessa, muttei kuitenkaan taannut sellaista jatkuvuutta, jota odotettiin. Härmä muistuttaakin persoonien merkityksestä: myös ranskan asema Suomessa on kiinni henkilöistä, jotka sen turvaamiseen sitoutuvat. Muuta viisasten kiveä hänellä ei ole tarjota.

Ranskaan emeritusprofessori halajaa taas pitkän pandemiakauden jälkeen. Nuoruusvuosien sarjakuvaentusiasmi on laajentunut myöhemmin kattamaan kulttuurin laajan kentän taidenäyttelyistä oopperaan ja teatterista elokuvaan, joista Pariisissa on mistä valita unohtamatta gastronomian nautintoja konstailemattomissa brasserie-ravintoloissa.

Susanna Luoto, TaM, SRYL:n varapuheenjohtaja ja tiedottaja

TARMO KUNNAS

UNOHTUMATTOMIEN MATKOJEN MIES

Professori emeritus Tarmo Kunnas on toiminut oppaana SRYL:n jäsenmatkoilla kolmella vuosikymmenellä.

Enemmän kuin mitkään kokoukset, tapahtumat tai peräti jäsenyys en soi, SRYL:n jäsenen frankofiiliyttä lienevät vahvistaneet liiton järjestämät jäsenmatkat Ranskaan. Eivätkä mitkä tahansa matkat, vaan monikasvoisen Ranskanmaan historiaa ja kulttuuria syväluotaavat retket, joiden tiennäyttäjälle lankeaa niistä kunnia.

Synnynäinen opas, ekstrovertti älykkö, kymmenottelija kulttuurin kentällä Tarmo Kunnas on SRYL:n matkojen erikoisasantuntijana jäänyt taatusti matkalaisten mieleen yhtä elähdyttävästi kuin varsinaiset matkakokemuksetkin, ellei opasta itseään lasketa yhdeksi niistä. Kunnas panee kaiken tietämyksensä – ja sitä riittää – likoon ja tartuttaa innostuksen kuulijoihin, joiden silmien eteen ei avaudu vain pelkkä kaunis rakennus, vaan historian, kirjallisuuden ja filosofian valaisema katedraali, jonka syvintä olemusta kukaan tuli tuskin aiemmin ajatelleeksikaan.

Hän perehdyttää illallispöydän antimiin viinejä unohtamatta ja luennoi paikallisista herkuista vielä lounaallakin! Eikä hänen energialtaan säästy fysiikkakaan. Liikettä saavat aivosolujen lisäksi myös nivelet. Kunnaksen vetämillä matkoilla mennään joko jalkapattikkaa tai taitetaan matkaa pyörän selässä. Myös ystäviään hän on johdattanut polkien eri puolille Ranskaa peräti 50 kertaa.

SRYL:n viikon mittaisia jäsenmatkoja Kunnas teki yhteensä 24. Ensimmäisen vuonna 1993, jolloin elettiin vielä Suomi-Ranska Yhdistyksen aikaa (liitto perustettiin 1996) ja viimeisen 2018. Opastettavia matkoilla oli tavallisesti parikymmentä ja käytännön järjestelyistä vastasi liiton pääsihteeri. Provencessa käytiin kolme kertaa, Alsacessa kaksi, Bordeaux'n seutuja koluttiin niin ikään kahteen kertaan, samoin Pariisi. Baskimaa, Burgundi, Lorraine, Normandia ja Bretagne – heksagonia on tullut nähdyksi ja koetuksi monen provinssin osalta.

Tarmo Kunnaksen polku SRYL:n piiriin ja matkojen erikoisasantuntijaksi kävi Suomen Ranskan instituutin kautta. Kunnas toimi nimittäin vuonna 1990 yleisölle avatun l'Institut finlandais'n ensimmäisenä johtajana (1989–1995).

Liiton monivuotinen – ja jälleen nykyinen – pääsihteeri Liisa Peake työskenteli tuolloin myös Suomen Ranskan instituutin säätiön asiamiehenä ja tutustui monitaitoiseen instituutin johtajaan, jolla oli paitsi kattavaa Ranska-tuntemusta myös opaskokemusta nuoruusvuosiltaan. Idea liiton matkoista alkoi itää.

Kunnas oli lisäksi vaikuttanut Pariisin yliopistossa jo 70-luvulla, kun hän toimi siellä suomen kielen ja Suomen kirjallisuuden ja kulttuurin vierailevana professorina. Samaa virkaa hän hoiti myös vuosi instituutin mandaatin päättymisen jälkeen vuosina 1997–1999.

Kunnaksen monipuolisella kielitaidolla ja tuhdilla yhdistelmällä saksalaista, ranskalaista ja kotimaista kirjallisuutta ja filosofiaa on vankka osansa hänen opastuksissaan. Hän ei ole nimittäin mikään historiallisten faktojen totinen torvensoittaja, vaan eurooppalaisen kulttuurin syvempiin kerroksiin viettelevä tiennäyttävä.

Tampereelta, tarkemmin Nokialta kotoisin oleva Kunnas kävi koulunsa viimeisen luokan Helsingissä ja jatkoi sitten Helsingin yliopistoon pääaineenaan saksa. Hän kuvailee nuorta itseään henkisesti vireäksi juntiksi, joka ihastui ranskan kielen kauneuteen niin, että päätti alkaa opiskella myös sitä, joskin siitä oli vielä matkaa ennen kuin hän löysi oman Ranskansa.

Olin nähnyt ranskalaisia filmejä ja niistä välittyi aivan jotain muuta kuin amerikkalaisista elokuvista. Myös chansonit kiinnostivat. Ja se sosiaalinen maailma, ranskalainen terävä äly, Kunnas luettelee.

Terävintä älyä edusti Pascal, jonka Kunnas mainitsee antaneen hänelle kimmokkeen alkaa lukea kirjallisuuttakin saksan, ranskan, englannin, latinan ja filosofian lisäksi. Yksi asia vietteli toiseen ja taas toiseen yllättävien käänteiden kautta eli kuten Kunnas kuvailee:

Löysin Hakaniemen torilta kadulta Schillerin kootut teokset ja tutustuin näin hänen runoihinsa. Sitten Goethen, sen jälkeen Schopenhaueriin ja siitähän oli vain enää kukonaskel Nietscheen.

Ja lopulta myös Ranskaan, sillä stipendiaattina Saksassa Kunnas tuli käyneeksi ensi kertaa Pariisissa. Tie Ranskaan vei oikeastaan näin kuin varkain Saksan kautta. Ja lopulta väitöskirjaansa Drieu la Rochelle, Céline, Brasillach et la tentation fasciste hän ei tehnyt alma materiinsa, Helsingin yliopistoon, vaan Pariisiin yliopistoon.

Opastamassa Pariisissa.

Se oli aihe, jota ei ollut tutkittu läpikotaisin ja josta ranskalaiset eivät voisi sanoa viimeistä sanaa, Kunnas tiivistää klassikoksi muodostuneen vuonna 1972 julkaistun väitöskirjansa aiheen.

Eikä liene itse professorikaan sanonut vielä viimeistä sanaansa matkoppaana. Pitkän pandemiakauden jälkeen joidenkin onnellisten matkalaisten tie voi viedä jälleen kerran Tarmo Kunnaksen opastamana Ranskaan.

Susanna Luoto, TaM, SRYL:n varapuheenjohtaja ja tiedottaja

PERTTI RATSULA

PORIN RANSKA-VETURI

Vaatealalla toiminut ekonomi Pertti Ratsula (s. 1934) on tunnetun porilaisen kauppiassuvun toista polvea. Ranskalla, niin kielellä kuin kulttuurillakin, on ollut tärkeä osa hänen elämässään.

Porin lyseon kasvatti kuuluu ikäpolveen, joka sai valita ensimmäiseksi pitkäksi kieleksi saksan sijasta englannin. Lukiossa Ratsulan lisäkieliksi tulivat saksa ja ranska.

Toisin kuin latinaa, jota olisi ollut viisi tuntia viikossa, ranskaa opiskeltiin vain kolme tuntia. Ja ne kaksi muuta tuntia olivat piirustusta. Opettajan tavoitteena oli saada oppilaat kirjoittamaan ja ääntämään ranskaa oikein, mutta silloin vielä ei kukaan uskaltanut mennä kirjoittamaan ranskaa ylioppilaskirjoituksissa, Ratsula kertoo.

Aloittaessaan opinnot Helsingin Kauppakorkeakoulussa, joka oli kuulu hyvästä kieli-ohjelmastaan ja alkuperäisistä kielenopettajistaan, Ratsula valitsi pitkän ranskan opinto-ohjelmaansa. Valinta osoittautui varsinaiseksi tulikokeeksi, sillä toisin kuin hän itse, olivat muut opiskelijat jo kieleen syvällisesti vihkiytyneitä.

Palatessaan valmistumisensa jälkeen kotikaupunkiinsa Poriin hän liittyi hetimiten paikallisen Ranska-yhdistyksen Cercle Français de Pori ry:n jäseneksi. Ensimmäisellä kielikurssilla hän sanoo kuitenkin oppineensa melkein enemmän ruotsia kuin ranskaa kiitos viiden suomenruotsalaisen naiskurssitoverin!

Ratsula pitää yhtenä tärkeimmistä tehtävistään yhdistyksen piirissä sitä, että sai estettyä yhdistyksen toiminnan lopettamisen vuonna 1975. Pian sen jälkeen hän toimi puheenjohtajana peräti viisi vuotta ja myöhemmin hallituksessa lähes kolme vuosikymmentä. Porin cercle on jäsenmäärältään yhä suurin Helsingin ulkopuolisista SRYL:iin kuuluvista paikallisyhdistyksistä.

Eteläisen Burgundin alueella sijaitsevasta Mâconista tuli Porin ystävyyskaupunki 1990. Ajatus ystävyyskaupungista syntyi sen jälkeen, kun Rauma-Repola Oy oli vuonna 1987 ostanut mâconilaisen Ateliers Bergeaud S.A. -nimisen teollisuusyrityksen. Mâconilaiset perustivat Mâcon–Pori -yhdistyksen, jonka taloudellisesta tukemisesta ovat vastanneet

Mâcon ja Rauma-Repola yhdessä. Yhdistyksen vastaparina Porissa on toiminut cercle.

Tarina kertoo, että Rauma-Repolan johtajien tavatessa Mâconin pormestarin oli käynyt ilmi kaupungin etsivän ystävyyskaupunkia Ruotsista. Toimitusjohtaja Tauno Matomäki oli tähän tokaissut, että miksei yhtä hyvin Pori Suomesta, muistelee Ratsula, jonka aktiivisuudella on ollut merkittävä rooli myös näiden ystävyysuhteiden luomisessa ja ylläpitämisessä.

Cerclen jäsenet ovat sittemmin tutustuneet Burgundiin yhdessä mâconilaisten kanssa myös pyörän selässä.

Kuinka sitä oppiikaan käytännössä kaikenlaisia mielenkiintoisia ranskalaisia ilmaisuja! Pyöräretkellä sellainen oli ravitaillement. Polkemisrupeamien lomassa nimittäin pyöräilijöitä piti ravita. Siitä huolehtivat paikallinen yhdistys ja sen tyylikäs jäsen "Madame Chic", Ratsula muistaa.

Ja pyöräillen Ratsula on tutustunut Ranskan moniin kolkkiin myös professori Tarmo Kunaksen johtamilla kuvitteellisen Oskari Jalosen seuran matkoilla lähes 20 kertaa vuosina 1993–2018.

Myös mâconilaiset ovat oppineet vastavierailuillaan uusia asioita.

Erällä Porin-vierailulla heille esiteltiin mölkkypeliä. Seuraavalla matkallaan Mâconiin saivat porilaiset paitsi seurata mölkkyturmausta myös kuulla, että Ranskassa kilpailtiin jopa lajin mestaruudesta. Pétanque-kansasta on tullut myös mölkkykansaa.

Ratsulalla on aivan erityinen sija mâconilaisten sydämissä: hänet on siellä julistettu Saint Vincentin veljeskunnan kunniaviininviljelijäksi. Daniel Vacheressen yhtyeen kanssa Ratsulan oma yhtye Wilssonin Pelimannit on levyttänyt yhteisen CD:n suomalaista kansanmusiikkia ranskalaisin sovituksin.

Aivan viime vuosina Mâconissa olevan ystävyysyhdistyksen toimintamahdollisuudet ovat joutuneet vastatuuleen. Kun suomalainen Metso Minerals (entinen Rauma-Repola Oy) totesi, että yhtiöllä ei ole enää toimintaa Porissa, päätti se luopua yhdistyksen tukemisesta. Sen seurauksena myös Mâconin kaupunki otti tukensa pois. Nyt yhdistys toimii säästöliekillä veteraanijäsenten voimin.

Ratsula on ollut mukana myös valtakunnallisessa ja maamme rajat ylittävässä Suomi-Ranska -toiminnassa edustaen Poria yhdeksän vuotta Suomi-Ranska yhdistysten liiton hallituksessa. Hänen aloitteestaan ja kokemukseensa perustuen liiton säännöt muokattiin jäsenyhdistyksien asemaa paremmin huomioiviksi, ja ne toimivat vielä tänä päivänäkin.

Ratsula on ollut jäsenenä myös Suomen kulttuuri-instituuttia Pariisissa ylläpitävän Suomen Ranskan instituutin säätiön valtuuskunnassa, nykyisessä neuvottelukunnassa, aina instituutin avaamisesta saakka yli 30 vuotta sitten. Porin alueen Ranskan kunniakonsulin tehtävät olivat Pertti Ratsulan vastuulla 1981–2004.

*Pertti Ratsula Mâconin kaupungintalolla lokakuussa 2005.
Kuva: P. Ratsulan albumi.*

jäseneksi tenniskentällä tapaamaansa pelitoveria, jonka lastenlasten toiset isovanhemmat ovat kotoisin Nizzasta. Ja mitä Ratsulan ranskan kielen opintoihin tulee, jatkuvat ne tänään paikallisessa kansalaisopistossa kerran viikossa erinomaisen kroatialaissyntyisen opettaja Anan johdolla. Ranskan kielellä ei ole rajoja, eikä Pertti Ratsulan esimerkillä tämän kielen ja kulttuurin edistäjänä.

Ranskan valtio on muistanut ansioitunutta porilaista Chevalier de l'Ordre National du Mérite -kunniamerkillä.

Liiton kunniajäsenyys luovutettiin Pertti Ratsulalle järjestetyssä yllätysjuhlassa Helsingissä 4.1.2014. Nyt, yli seitsemän vuotta myöhemmin ja kaikista ansioistaan huolimatta ei 87-vuotias Ratsula ole pysähtynyt paikoilleen, vaan jatkaa edelleen frankofonian virkeänä lipunkantajana. Haastattelupäivän aamuna hän oli juuri houkutelut Porin yhdistyksen

Susanna Luoto, *TaM*, *SRYL:n* varapuheenjohtaja ja tiedottaja

MUISTOJA LIITON JÄSENMATKOILTA

SRYLin suosituimmat jäsenmatkat tehtiin vuosina 1993–2016, jolloin erityisasiantuntijana ja oppaana toimi liiton kunniajäsen, prof. Tarmo Kunnas. Matkareitit, majapaikat ja ravintolat olivat Tarmon huolella valitsemissa. Pääsihteeri Liisa Peaken vastuulle kuuluivat taas käytännön järjestelyt ja matkanjohtajana toimiminen. Vuosien saatossa matkalaisista muodostui yhtenäinen joukko, joka yhä uudelleen palasi Tarmon matkoille. Tavaksi tuli myös, että myöhemmin syksyllä kokoonnuttiin muistelemaan mennyttä retkeä ja suunnittelemaan seuraavaa kohdetta. Tarmo valmisti illallisen, joka useimmiten oli tunisialainen Couscous à l'agneau.

Yksi näistä uskollisista matkalaisista oli Lahden ranskalais-suomalaisen yhdistyksen jäsen Anna-Liisa Kajakoski, jolle Liisa Peake esitti seuraavat kysymykset:

1. Milloin osallistuit ensimmäisen kerran Suomi–Ranska-yhdistysten liiton järjestämälle Ranskan-matkalle ja minne se suuntautui?

Ensimmäinen matkani oli lokakuussa 2009. Osallistuin Provence – historiaa ja syksyisen luonnon hehkua -nimiselle matkalle. Minuun vetosi matkaesitteessä ollut lause ”Maakunnan historian, oliivipuiden ja laventelipeltojen välityksellä poraudutaan seudun syvimpään olemukseen, inhimillisyyteen, elämäniloon ja pöydän antimisiin”. Viikon mittainen matka alkoi Marseillesta ja päättyi Nizzaan. Matkaohjelma oli tiivis ja vastasi esitteessä luvattua. Kohteita oli lukuisia: Marseille ympäristöineen, Monte Criston Kreivistä tunnettu vankilasaari Château d’If, Unescon maailmanperintökohde Arles, pyhiinvaeltajien suosima Saintes-Maries-de-la-Mer, roomalaisten rakennuttama akvedukti Pont du Gard, paavien Avignon, bauksiittilöydön mukaan nimensä saanut Les Baux-de-Provence ja valloittava rantakaupunki Nizza. Päätin osallistua matkoille uudelleen.

2. Tarjosivatko matkat jotain sellaista, mikä erottautui muiden matkanjärjestäjien tarjonnasta?

Matkojen vetonaula oli ehdottomasti prof. Tarmo Kunnas, vastaavaa opasta ei muilla ollut. Oppaan ja tulkin taitojen lisäksi hänen laaja Ranskan tuntemuksensa ulottuu myös paikallistasolle. Lisäksi hänellä on erikoisvainu löytää hyvät ja mielenkiintoiset ruokapaikat. Ranska-tietämys kasvoi valtavasti jokaisella matkalla.

3. Millaisia kohteet olivat ja jäikö niistä jokin erityisesti mieleesi?

Kohteista erikoisesti mieleen jäi mm. Camargue, Mont Ventoux, Gordes ja Matissen museo. Myöhemmin upea Korsika 2010, Metzsin Pompidou-museo, Nancyn valoshow Place Stanislasilla 2012. Baskimaan matkalla oli paljon kiinnostavaa, mutta erikoisesti muistan upeat dyynit rannikolla ja pienen viehättävän Arcachonin. Viimeinen Ranskan-matkani Tarmon johdolla suuntautui Provecen vuoristoalueelle 2014. Sellaisia rotkoja ja vuoristoja en ollut ennen nähnyt. Sisteronin hotellin ikkunasta avautuivat uskomattomat näkymät ja tietysti oli kiva vierailta taas uudestaan Arlesissa ja ensimmäistä kertaa Aix-en-Provencessa, jossa on Vasarelyn museo.

4. Tässä voit vapaasti muistella jotain matkoilla tapahtunutta kommellusta tai huvittavaa hetkeä.

Muistan pari kertaa, kun Tarmo lauloi. Korsikalla ravintolassa hän kajautti koko ravintola-yleisön iloksi ”Tous les garçons et les filles de mon âge” ja Arlesissa kuulimme

*Liisa Peake ja Tarmo Kunnas
vuoden 2000 jäsenmatkalla
Marseillessa.*

hätä Les Alyscampsin kappelissa, jossa satuin mainitsemaan jotain hyvästä akustiikasta ja että siellähän voisi laulaa. Tarmo innostui heti ja aloitti ”Maa on niin kaunis” ja monet yhtyivät lauluun. Muistan tietysti paljon muutakin ja toisaalta paljon on unohtunutkin, mutta tässä nyt nämä mieliinpainuvimmat muistoni.

5 Miten toivoisit SRYLin matkoja kehitettävän?

Toivoisin että matkalla viivytettäisiin samassa paikassa useampi päivä, niin ettei tarvitsisi joka päivä pakata. Olen odottavalla kannalla ensi vuoden matkan suhteen, joka tietääkseni suuntautuu historialliseen Elsassiin, Tarmo Kunnaksen lempimaakuntaan.

SRYLin jäsenmatkat (pääasiassa) vuodelle Tarmo Kunnaksen perustamavuosina 1993-2016

- 1993: Keskiajan Ranska. Kulttuurimatka Pariisiin, Chartresiin, Bourgesiin ja Senlisiin 28.8. - 14.9.
- 1994: Matka Euroopan sydämeen Elsassiin 21.-28.8.
- 1995: Jäsenmatka Provenceen 18.-24.9.
- 1996: Tuntematon Ranska – Välimereltä Baskimaahan 1.-8.9.
- 1997: Jäsenmatka Normandiaan ja Bretagneen 31.8.-6.9. Matkatoimisto Matka-Kalevan matka
- 1998: Kolmen tähden Ranskaa: Normandia ja Bretagne 6.-12.9.
- 1999: Jäsenmatka Ranskan sydämeen Keski-Ranskaan 28.8.-4.9.
- 2000: Eriäinen Provence: Monte Criston kreivistä Matisseen 26.8.-2.9.
- 2001: Ranska merivaltana: Atlantin rannikko 26.8.- 2.9.
- 2002: Historiallinen Burgundi 26.8.-2.9.
- 2003: Tour de Provence -pyöräretki Provenceen (toukokuu, Kauppalehti Option kanssa); Ranskan ja Saksan kohtaaminen - iloinen kulttuurimatka Euroopan sydämeen 24.-31.8.
- 2004: Kulttuuriretki Bretagneen ja Normandiaan Mika Waltarin jalanjäljissä 22.-29.8.
- 2005: Matka Ranskan sydänmaille: Toulousesta Carcassonneen 20.-28.8.
- 2006: Ranskan Pyreneet ja Baskimaa 19.-26.8.
- 2007: Pariisi – liiton 60-vuotisjuhlamatka
- 2008: Linnaretki Loiren laaksoon 10.-16.6. Oppaana Tuula Turakainen
- 2009: Matka Provenceen - historiaa ja syksyisen luonnon hehkua 24.- 31.10.
- 2010: Korsikan kiertomatka 3.-10.10.
- 2011: Champagnesta Lorrainen sydämeen. Kiertomatka Ranskan historiaan Jeanne d’Arcin, kuninkaiden ja Charles de Gaullen jalanjäljissä 27.8.-1.9.
- 2012: Jeanne d’Arcin Ranska 2.-9.9.
- 2013: Baskimaasta Bordeaux’hon: baskikulttuuria, baskirannikkoa ja Bordeaux’n viiniseutuja 16.-23.9.
- 2014: Aurinkoinen Provence 6.-15.9.
- 2015: Matka Alsaceen takamaineen 5.-12.9.
- 2016: Normandia ja Bretagne 11.-19.9.

MUISTOJA RANSKALAISelta KOULULTA

Ensimmäinen kosketukseni Helsingin ranskalais-suomalaiseen kouluun tapahtui 1970-luvun alussa. Osallistuin silloin Helsingin yliopiston romaanisen filologian opiskelijana keskustelukerho Petit Cercleen koulurakennuksen ylimmässä kerroksessa Laivurinkatu 3:ssa, silloisen Suomi-Ranska yhdistyksen tiloissa. Paikka jäi mieleen hämärän mystisenä, mutta jollain tapaa samalla kotoisana. Mieliinpainuvinta tässä kirjasto- ja toimistotilan yhdistelmässä oli tilan päädyssä sijaitseva koko seinän korkuinen ikkuna, jonka eteen oli asetettu pääsihteerin työpöytä ja josta avautui upea merimaisema silmäkantamattomiin. Enpä tuolloin osannut kuvitellakaan, että jonain päivänä tuo upea merimaisema olisi vuosikymmenen ajan osa omaa työympäristöäni.

Kun syksyllä 1984 aloitin yhdistyksen pääsihteerinä, oli työtila jo siis tuttu, mutta nyt alkoi tutustuminen kouluun ja siellä työskenteleviin ihmisiin. Toimisto-kirjasto oli muodoltaan pitkänomainen suuri parvi, josta johti portaat suoraan alas opettajainhuoneeseen. Koska SRY:n kirjasto oli ranskankielinen, muodostui sen käyttäjäkunta pääosin ranskalaisista opettajista, jotka kävivät siellä päivittäin myös lukemassa kirjaston ranskankielisiä sanoma- ja aikakauslehtiä. Mukavissa nojatuoleissa vietettiin hyppy- ja

*Ranskalainen koulu Laivurinkadulla
Eirassa. Kuva Ranskalaisen koulun arkisto.*

välitunteja, siellä kokoonnuttiin palavereihin, annettiin tukiovetusta ja jopa pelattiin korttia. Kirjahyllyillä muusta tilasta eristetty työpiste tuntui aluksi hieman levottomalta ja meluisalta, mutta pian totuin päivittäiseen ranskalaiseen puheensorinaan ja iloiseen elämänmenoon. Mitä harjoitusta sainkaan kuullun ymmärtämiselle!

Kirjasto-toimistoyhdistelmässä oli myös muita erinomaisia puolia. Se nimittäin mahdollisti suorien kontaktien luomisen opettajakuntaan. Monista sain jokapäiväistä juttuseuraa ja vähitellen rohkaistuin värväämään varsinkin ranskalaisia yhdistyksen esitelmöitsijöiksi. Tuohon aikaan Suomeen eksyi harva ranskalainen, mutta koululla heitä riitti vielä yllin kyllin. Ranskalaisopettajat suhtautuivat lähes aina innokkaasti maakuntamatkoihin cerclien vieraaksi. Värväysmenetelmä toimi loistavasti vuosikymmeniä kestäneen työurani ajan. Siitä haluan kiittää erityisesti Suomi-Ranska yhdistyksen isä ja äitejä, jotka ryhtyivät jättiurakkaan ranskalaisen oppikoulun saamiseksi Helsinkiin. Pidän myös erittäin viisaana ja kaukonäköisenä sitä, että solmittiin sopimus, joka turvasi perustajille mahdollisuuden jatkaa omaa työtään koulun suojissa ranskalaisessa ympäristössä. Tästä hyötyivät niin koulun ranskalaiset opettajat, joille ranskalainen kirjasto ja maakuntamatkat olivat mieluisia, kuin cerclietkin, jotka saivat kaipaamiaan natiiveja esiintyjä. Tämä toimintamuoto on ollut kulttuurivaihtoa parhaimmillaan.

Laivurinkadun ikimuistoinen, vuodenvaihteessa 1956–57 toimintansa aloittanut koulutalo, Maison de France, tarjosi niin ikään loistavat puitteet myös muulle SRY:n toiminnalle. Ruokalan suojiin kokoontui jokavuotinen maakuntaedustajien syyskokous, Alliance Françaisen (AF) esitelmöitsijät houkuttelivat juhlasalin täyteen yleisöä ja salissa järjestettiin myös valtakunnallinen AF:n ranskankielinen ainekirjoituskilpailu. Nuorisotoimikunnan Après-midi français -tietoiskut toivat paikalle monia uteliaita nuoria. Myös yläkerran toimisto-kirjastossa järjestettiin lukuisia SRY:n ja Helsingin cerclien tilaisuuksia ja kokouksia. Yhdistyksen kirjasto oli avoinna myös suurelle yleisölle ja näin auki aina maanantai-iltaisina. SRY:llä oli myös erikoinen asema anniskeluoikeuden haltijana. Vain sen luvalla mm. Ystävien juhlissa saatettiin tarjoilla väkeviä.

Kun oppilasmäärältään suureksi paisunut ja eri puolille Helsinkiä hajaantunut Ranskalainen koulu pääsi vihdoinkin v. 1994 saman katon alle Raumantielle Munkkivuoreen, seurasivat perustajien edustamat yhdistykset mukana. Kattojärjestöksi muuttuneelle Suomi-Ranska yhdistysten liitolle SRYL:ille annettiin oma toimistotila, joka oli huomattavasti Laivurinkadun toimistoa pienempi. Laivurinkadulla toimitilat jaettiin Helsingin cerclien kanssa, tänään kumppanina on Ystävien lastentarhan hallintoväki.

Muutto Raumantielle oli monessa suhteessa suuri hyppy tuntemattomaan. Vaikka työskentelyolosuhteet paranivat uusien teknologioiden myötä, jouduttiin tilanpuutteen vuoksi luopumaan toiminnan kivijalasta, kirjastosta. Parin tuhannen niteen kokoelmaa ei enää voitu integroida koulun kirjastoon, joka sai sille varatun asianmukaisen tilan kirjastonhoitajineen. Raumantielle siirtyminen merkitsi näin myös toiminnan painopisteen muutosta yleisökäynneissä, jotka uuden, keskustasta melko kaukaisen sijainnin vuoksi loppuivat lähes kokonaan.

Mutta niin muuttuivat myös yhteysvälineetkin. Henkilökohtaisten kontaktien pitoon ei tarvittu enää tapaamisia, ne kun hoidettiin entistä enemmän sähköpostilla. Nykyisin toimisto on avoinna ainoastaan sopimuksesta pääsihteerin tehtävien hoitossa pääosin etänä. Yhdistyksen kokoukset, esitelmätilaisuudet ja muut tapahtumat järjestetään keskikaupungilla lukuun ottamatta joitakin liittokokouksia ja opinto-ohjaajien info-tilaisuuksia sekä muita tapahtumia, joiden järjestäminen koululla tapahtuu lähinnä kuriesiteettisistä.

Kontaktit koulun ranskalaiseen opettajakuntaan sekä toiminta ranskalaisessa ympäristössä ovat kuitenkin edelleen merkittävä voimavara Suomi-Ranska yhdistysten liitolle. Liiton ja koulun päämäärät ranskanopetuksen ja ranskalaisen kulttuurin tuntemuksen ylläpitäjinä pysyvät edelleen yhteneväisinä. Ympäriällä tapahtuvasta kulttuurisesta ja kielellisestä tasapäistymisestä huolimatta ammennamme voimamme samoista lähteistä: ranskalaisen kulttuurin rikkaudesta ja ranskan kielen voimasta sekä niiden maailmanlaajuisesta vaikuttavuudesta.

Kun tänä vuonna juhlistamme 65-vuotiasta Ranskalaista koulua ja kymmenen vuotta iäkäämpää SRYL:a, voimme katsoa saavuttaneemme erään tärkeän päämäärämme: koulun oppilasmäärät kertovat, että yleinen kiinnostus Ranskaa ja ranskan kieltä kohtaan on edelleen voimissaan ja liitto jäsenyhdistyksineen palvelee teknologioiden rinnalla n. 2 300 jäsentä.

Liisa Peake, FM, SRYL:n pääsihteerini 1984–2014, 2021–

Pääsihteerini Liisa Peake toimistollaan Ranskalaisella koululla Eirassa 80-luvun puolivälissä.

PAIKALLISYHDISTYKSET:

Cercle franco-finlandais de Hangö-Hanko ry
Cercle franco-finlandais de Helsinki ry
Hyvinkään Suomi-Ranska yhdistys ry
Hämeenlinnan suomalais-ranskalainen yhdistys ry
Joensuun suomalais-ranskalainen yhdistys ry
Kaarinan-Piikkiön Suomi-Ranska seura ry
Kuopion Suomi-Ranska yhdistys ry
Lahden ranskalais-suomalainen yhdistys ry
Cercle français de Pori ry
Cercle franco-finlandais de Porvoo/Borgå ry
Rovaniemen suomalais-ranskalainen yhdistys ry
Seinäjoen Suomi-Ranska yhdistys ry
Cercle franco-finlandais de Tampere ry
Cercle français de Turku ry

ERITYISYHDISTYKSET

Association AMOPA de Finlande ry
Lääkäriseura Coccyx ry
Marcel Proustin ystävät ry
Ranskalaisen koulun seniorit ry
Ranskalaisen koulun ystävät ry
Ranskalais-suomalainen kauppakamari ry, Suomen osasto
Suomalais-ranskalainen teknillistieteellinen seura ry
Suomen ENA-yhdistys ry
Suomen ranskanopettajain yhdistys ry

RANSKAN VIRALLISET TAHOT SUOMESSA:

Ranskan suurlähetystö Suomessa
Business France
Ranskan instituutti

YHTEISTYÖKUMPPANIT:

Ranskan suurlähetystö Suomessa
Business France
Ranskan instituutti
Ystävyyssseurojen liitto ry

Fédération des associations franco-finlandaises